

Jaarverslag Stichting Vrijescholen Ithaka 2021

INHOUD

A1 Bestuursverslag		B Jaarrekening 2021	
Voorwoord	3	B1 Grondslagen	51
1 Het Schoolbestuur	5	B2 Balans per 31 december 2021	54
2 Verantwoording beleid	14	B3 Exploitatieoverzicht 2021	55
3 Verantwoording financiën	33	B4 Kasstroomoverzicht over 2021	56
4 Bijlagen	40	B5 Toelichting op de balans per 31 december 2021	57
		B6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijvende rechten (actief)	61
A2 Kengetallen en grafieken	47	B7 Toelichting op de exploitatierekening over 2021	62
A3 Instellingsgegevens	49	B8 (Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo	66
		B9 Gebeurtenissen na balansdatum	67
		B10 Overzicht verbonden partijen	67
		B11 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	68
		C Overige gegevens	
		C1 Controleverklaring	71

Voorwoord

Middels dit jaarverslag geven we een beeld van de ontwikkelingen in 2021 binnen de Stichting Vrijescholen Ithaka. Daarnaast willen we op deze wijze verantwoording afleggen aan de overheid en alle bij het vrijeschoolonderwijs in onze regio betrokken partijen. Bij het vormgeven van dit jaarverslag hebben we de wettelijke voorschriften en verplichtingen gevolgd zoals vastgelegd in de WPO en de Regeling jaarverslaggeving Onderwijs (RJO) van het ministerie van OCW.

Stichting Vrijescholen Ithaka verzorgt vrijeschoolonderwijs in de regio Noord Holland voor negen basisscholen met zelfstandige bekostiging, verdeeld over twaalf vestigingen, waaronder één nevenvestiging en twee dislocaties. Ook één school uit Zuid Holland (De Toermalijn in Hillegom), maakt deel uit van Stichting Vrijescholen Ithaka. Daarmee kent Ithaka in totaal dertien vestigingen.

Op 1 januari 2021 volgden 2610 leerlingen basisonderwijs op deze scholen. Dit aantal groeide naar 2660 leerlingen op 31 december 2021. Er werken in december 2021 totaal 317 medewerkers bij de stichting.

Inleiding

Ook het jaar 2021 stond nog sterk in het teken van de Covid-pandemie. Helaas waren er opnieuw schoolsluitingen noodzakelijk en zijn er, nadat de lockdowns in de samenleving opgeheven werden, ook regelmatig klassen en kinderen in quarantaine geweest. Ook vele leerkrachten waren ziek en/of in quarantaine. Dit gaf een grote discontinuïteit in het onderwijs; half complete klassen, periodes van thuisonderwijs, veel vervangers voor de klas en tevens helaas meer dan eens ook dagen die niet vervangen konden worden, omdat het lerarentekort ook opspeelt. Dit alles was de realiteit van alledag. Deze omstandigheden geven de directeuren van de scholen veel druk, in plaats van het aansturen van reguliere onderwijsprocessen, was talent voor crisismanagement echt een onmisbare vaardigheid van onze directeuren. Het heeft veel van hen en onze leerkrachten gevraagd.

Ook de relatie en de samenwerking met ouders was opnieuw minder sterk dan gewoon is in het vrijeschool onderwijs, waar ouders een grote en aanwezige rol in de schoolgemeenschap hebben, was ook dit verlengd minder aan de orde. In 2020 speelde dit al, maar helaas zette dit door in 2021 en werd dit voor zowel de medewerkers als ook voor de ouders als een verschraving van de onderwijsgemeenschap geduid. Discussies en zorgen van ouders over de maatregelen en de toepassing ervan binnen het onderwijs namen dit jaar minder energie en tijd in beslag. Waarschijnlijk door de bekendheid met deze materie was er meer rust en vertrouwen, of wellicht zijn er andere routes ontstaan waar ouders deze zorgen konden ventileren. Over het algemeen was er een redelijke samenwerking tussen ouders en directies als het gaat om de regels die de scholen volgden.

Nu de maatregelen in de samenleving weer steeds verder worden losgelaten, quarantaine en ziekteverzuim afnemen is zichtbaar hoe goed het onze ouders, leerlingen en leerkrachten doet om vanuit de ontmoeting en de continuïteit in de gewone gang van zaken te stappen.

Helaas is het voor ons ook zichtbaar dat de zo nodige slag op de onderwijskwaliteit, waarop we stevig hebben geïnvesteerd, ook te lijden heeft gehad onder deze omstandigheden. Scholingstrajecten, coaching trajecten van teams en leerkrachten individueel zijn minder hard gegaan dan wenselijk zou zijn als het gaat om de onderwijsontwikkeling. Hierdoor loopt het stichtingsbreed op orde komen op de onderwijskwaliteit vertraging op, de energie en investering daarop zal blijvend noodzakelijk zijn. De analyses en plannen zijn in orde, de juiste inzet van externe deskundigheid is aangetrokken, nu nog tijd voor ontwikkeling in een stabiele context om tot implementatie van deze verbetering te kunnen komen. De koers is ingezet en wordt volgehouden. Intensieve scholing, coaching en monitoring blijft noodzakelijk.

Op stichtingsniveau is hard gewerkt aan een aantal belangrijke beleidszaken op het domein van de onderwijskwaliteit. Zo is er een besturingsfilosofie beschreven en is er een kwaliteitskader ontwikkeld op basis waarvan wij intern de onderwijskwaliteit willen aansturen. Volgend schooljaar (2022-2023) wordt een proces ingericht waarbij we naar een nieuw strategisch beleidsplan willen werken. In 2023 loopt het huidige strategisch beleidsplan af.

Het vrijeschoolonderwijs blijft aantrekkelijk voor veel ouders, zozeer zelfs dat er bij diverse scholen nog steeds sprake is van een wachtlijst. Mede daarom zijn in de afgelopen jaren de mogelijkheden onderzocht om nieuwe vestigingen en nieuwe scholen te starten of uitbreiding van locaties en nieuwbouw te realiseren. De leerlingprognose laat voor de komende vier jaar een groei zien naar ongeveer 2800 leerlingen. Deze prognose is 'voorzichtig' opgesteld. Per jaar wordt de ontwikkeling nadrukkelijk gevolgd en worden prognoses bijgesteld. De ontwikkeling van het leerlingaantal is op basis van eigen prognoses en op basis van prognoses van de PO-Raad in beeld gebracht.

Financieel gezien zijn we op dit moment goed in control, de scholen begroten goed en sturen ook op deze begroting. Maar, we hebben door de komende nieuwe bekostigingsstructuur (2023) zorgen voor onze financiële toekomst. Met name de vergoeding voor de gemiddeld gewogen leeftijd van de medewerkers van de organisatie (die op dit moment bekostigd wordt naar de daadwerkelijke gemiddeld gewogen leeftijd, maar straks vastgesteld wordt op een landelijk gemiddelde), gaat op termijn permanent voor flink minder Rijksbijdragen zorgen. In de lange termijn begroting worden de gevolgen van deze nieuwe bekostigingsstructuur zichtbaar en leidt dit tot zorgen. Er is een speciale werkgroep opgericht die als opdracht heeft te komen tot een aantal financiële scenario's waarmee we deze financiële veranderingen in de toekomst het hoofd kunnen bieden. De Raad van Toezicht adviseert en monitort mee in dit vraagstuk. Tevens is de bestuurder in samenwerking met de Vereniging voor Vrijescholen (het treft alle vrijescholen in Nederland) bezig dit probleem bij de politiek zichtbaar te maken en op de agenda te krijgen.

Marin van Wijnen, bestuurder

1. Het schoolbestuur

1.1 Organisatie

1.1.1 Contactgegevens

- Naam: Stichting Vrijescholen Ithaka
- Bestuursnummer: 41296
- Adres: Wouwermanstraat 49a, 2023 XD Haarlem
- Telefoon: 023-5272550
- E-mail: secretariaat@vsithaka.nl
- Website: <https://www.vsithaka.nl/>

1.1.2 Contactpersoon

Bij vragen naar aanleiding van het bestuursverslag kan contact opgenomen worden met:

- Naam: Charlotte Piepers
- Functie: Stafmedewerker financiën
- Telefoon: 06-28981337

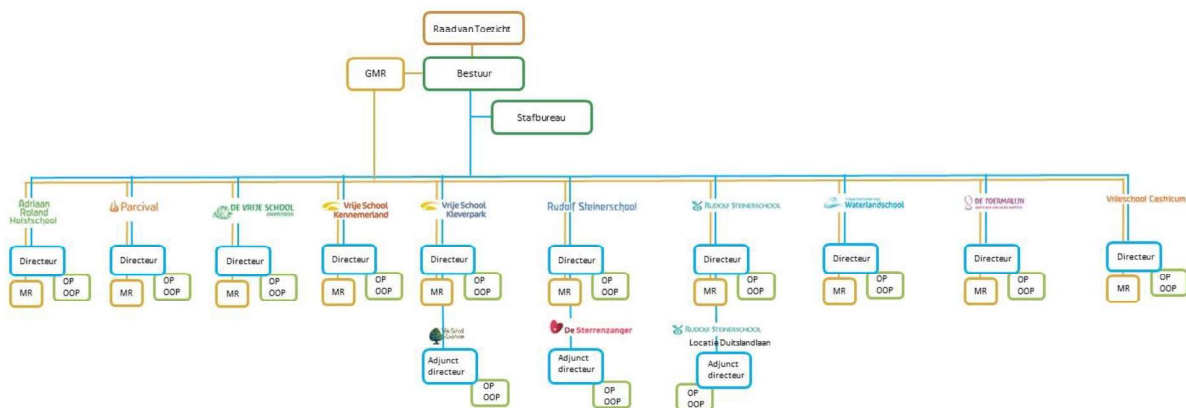
De juridische structuur van de organisatie is een stichting.

1.1.3 Overzicht scholen

Brinnummer		Naam School	Plaats
04NH		Adriaan Roland Holtschool	Bergen
06QZ		Westfriese Vrije School Parcival	Hoorn
06RD		Vrije School Zaanstreek	Zaandam
09DF		Vrije School Kennemerland	Haarlem
09DF*	dislocatie tot 1-8-2021	Vrije School Kleverpark	Haarlem
09DF*	dislocatie tot 1-8-2021	Vrije School de Lindeboom	Haarlem
09NN		Rudolf Steiner School	Alkmaar
09NN01	nevenvestiging	De Sterrenzanger	Oudorp
09ZG		Rudolf Steiner School	Haarlem
09ZG	dislocatie	Rudolf Steiner School Azieweg	Haarlem
24RA		De Waterlandschool	Purmerend
24RB		De Toermalijn	Hillegom
31FK		Vrije School Castricum	Castricum
31RX*	per 1-8-2021	Vrije School Kleverpark	Haarlem
31RX*	per 1-8-2021 dislocatie	Vrije School de Lindeboom	Haarlem
*	eigen brinnummer per 1-8-21		

Zie bijlage 1, bladzijde 40 voor link naar website en 'scholen op de kaart'.

1.1.4 Organisatiestructuur

1.1.5 Governance code

Stichting Vrijescholen Ithaka hanteert de Code Goed Bestuur in het primair onderwijs ontwikkeld door de PO-Raad als leidraad bij het realiseren van goed bestuur. In deze code zijn basisprincipes vastgelegd omtrent professionaliteit van bestuurders, toezichthouders en managers in het primair onderwijs. De Code Goed Bestuur benadrukt de verplichte scheiding van de functies van bestuur en intern toezicht binnen organisaties voor primair onderwijs. Er zijn verschillende manieren om de functiescheiding uit te werken. Bij Stichting Ithaka betreft het een functionele scheiding. Dat wil zeggen dat de functies van bestuur en intern toezicht in twee verschillende organen van het bevoegd gezag zijn ondergebracht. De functie van bestuur ligt bij de bestuurder en de functie van intern toezicht ligt bij de Raad van Toezicht. Er wordt niet van de Code Goed Bestuur afgeweken.

In 2021 zijn de volgende Governance ontwikkelingen aan de orde gekomen:

1. Werven, selecteren en benoemen van 2 nieuwe leden RvT
2. Zelfevaluatie intern uitgevoerd
3. Zelfevaluatie met een externe deskundige – doorgeschoven naar 2022 i.v.m. coronapandemie

Op verzoek kunnen wij u het managementstatuut toesturen.

1.1.6 Bestuur

- Naam: M.S. van Wijnen
Functie: Bestuurder

1.1.7 Jaarverslag 2021

Raad van Toezicht - Intern toezichtsorgaan

Inleiding

De Raad van Toezicht (RvT) van Stichting Vrijescholen Ithaka (hierna: Ithaka) bestaat uit vijf onafhankelijke leden. De RvT houdt integraal toezicht en houdt rekening met haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. De RvT heeft een controlerende functie en dient als klankbord voor de bestuurder. Daarnaast vervult zij ook de rol van werkgever voor de bestuurder.

Ook 2021 was een bijzonder jaar door de coronapandemie. De pandemie heeft veel uithoudingsvermogen gevraagd van leerlingen, ouders en medewerkers (leerkrachten, directeuren, staf en bestuurder).

De RvT heeft in de 1ste helft van 2021 voornamelijk online vergaderd, maar is na het versoepelen van coronamaatregelen rond de zomer weer 'live' gaan vergaderen. De RvT kwam in het verslagjaar vijf keer bijeen. Binnen de RvT zijn een aantal commissies actief zoals de Financiële Auditcommissie, de commissie Kwaliteit en Identiteit en de Remuneratiecommissie, waarbij hetzelfde voor deze overleggen gold als voor de reguliere RvT vergaderingen. Tevens heeft er periodiek bilateraal overleg tussen de voorzitter van de RvT en de bestuurder plaatsgevonden.

De RvT heeft in 2021 twee keer overleg gehad met de GMR. De zelfevaluatie van de RvT heeft plaatsgevonden in juni 2021.

Toezicht visie

De RvT heeft de taken en bevoegdheden uitgeoefend conform de statuten van Ithaka zoals die zijn uitgewerkt in het managementstatuut waarbij de Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs in acht wordt genomen. De Code Goed Bestuur benadrukt de verplichte scheiding van de functies van bestuur en intern toezicht binnen organisaties voor primair onderwijs. Bij Ithaka betreft het een functionele scheiding. Dat wil zeggen dat de functies van bestuur en intern toezicht in twee verschillende organen van het bevoegd gezag zijn ondergebracht. De functie van bestuur ligt bij het College van Bestuur en de functie van intern toezicht ligt bij de Raad van Toezicht. Er wordt niet van de Code Goed Bestuur afgeweken.

Verslagjaar 2021

Het aantal leerlingen dat onderwijs geniet bij Ithaka is nog steeds groeiende. Belangrijk hierbij blijft dat we over voldoende leerkrachten kunnen beschikken die op inspirerende wijze het vrijeschool onderwijs vorm kunnen geven. Het op peil houden van voldoende personeel (met name leerkrachten en leidinggevende functies) is een voortdurend aandachtspunt. Ithaka is een interessante en inspirerende werkgever. Ithaka organiseert zogenaamde landingsplaatsen, waar potentiële kandidaten zich kunnen oriënteren op het werken binnen de stichting.

Met ingang van 1 augustus 2021 hebben de dislocaties Kleverpark en Lindeboom samen een BRIN-nummer gekregen. Dat betekent dat we in Haarlem Noord nu twee BRIN-nummers hebben, te weten Vrije School Kennemerland, en Vrije School Kleverpark en Vrije School de Lindeboom (twee scholen op één BRIN-nummer).

In Haarlem Zuid is de nieuwbouw op een tweede locatie samen met het Rudolf Steiner College (de bovenbouw) afgerond in 2021 en begin 2022 heeft de verhuizing plaatsgevonden vanaf de locatie Aziëweg naar deze nieuwe locatie Duitslandlaan.

In 2021 is het bericht vanuit het Ministerie gekomen inzake de wijziging van de bekostigingsstructuur binnen de sector PO in de aankomende jaren, wat voor Ithaka een grote negatieve financiële impact heeft. Hierop zijn er een aantal scenario's door de bestuurder in samenwerking met het bestuursbureau in voorbereiding om deze impact in de komende jaren te kunnen opvangen binnen Ithaka.

Het strategisch beleidsplan voor de jaren 2019-2023 is richtinggevend geweest in 2021.

De leden van de Raad bezoeken elk jaar een aantal scholen binnen Ithaka. In 2021 heeft dat in het 2de halfjaar van 2021 gelukkig weer plaatsgevonden.

Door het einde van de zittingstermijn zijn twee leden (voorzitter en lid) per 1 september 2021 afgetreden. De Raad heeft uit hun midden een nieuwe voorzitter gekozen per 1 september. Na een succesvolle werving, waarbij de GMR voor één van de nieuwe leden een bindende voordracht had, zijn per 1 september 2021 twee nieuwe leden voor de RvT toegetreden.

De RvT heeft de jaarstukken 2020 goedgekeurd en haar formele goedkeuring gegeven aan de begroting 2021 en 2022. Het toezicht op de doelmatige besteding van middelen vindt periodiek plaats aan de hand van gesprekken tussen de RvT en bestuurder over de kwartaalrapportages. Verder vindt er jaarlijks een gesprek plaats tussen RvT, bestuurder en accountant waarin deze laatste in het accountantsverslag mede ingaat op de doelmatige besteding van middelen.

De leden van de Raad van Toezicht zijn lid van de Vereniging Toezichthouders in het Onderwijs. Hierdoor wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot deskundigheidsbevordering, tot netwerken en kan advies worden ingewonnen.

De RvT ontving een vergoeding in lijn met de richtlijnen van de WNT.

Ten aanzien van de werkgeversrol die de RvT hanteert, is de CAO Bestuurders PO van toepassing.

Overzicht van de belangrijkste besluiten van de RvT in 2021

De RvT is in het verslagjaar vijfmaal bijeengekomen. Hieronder volgen de belangrijkste besluiten:

1. De Raad van Toezicht keurt formeel de begroting 2021 en meerjarenbegroting 2022-2024 goed
2. De Raad van Toezicht tekent voor akkoord jaarrekening 2020
3. De Raad van Toezicht geeft goedkeuring aan de benoeming van de twee nieuwe leden RvT
4. De Raad van Toezicht adviseert positief over de Kaderbrief 2022
5. De Raad van Toezicht geeft goedkeuring aan de begroting 2022

Voor het overzicht van de namen, functies en benoemingen van de Raad van Toezicht verwijzen we naar bijlage 2, pagina 42.

1.1.8 (Gemeenschappelijke) medezeggenschap

De GMR vertegenwoordigt alle scholen en bestaat momenteel uit 13 leden, 7 leerkrachten en 6 ouders. De GMR zit als gespreks- en sparringpartner van het bestuur van Ithaka aan tafel. Steeds vaker wordt gewerkt met werkgroepen die de voorstellen vanuit Ithaka met een beperkte groep voorbereiden en hierover contact met de bestuurder hebben. Vanuit de GMR ontvangen ze mandaat om namens de GMR advies uit te brengen. De GMR is in 2021 6 maal bij elkaar geweest, waarvan twee vergaderingen met de Raad van Toezicht. De GMR heeft in 2021 een training gevolgd bij de Vereniging Openbaar Onderwijs. De belangrijkste beslissingen/bijdragen van de GMR in 2021 zijn geweest:

- Taakbeleid (instemming door P-geleding)
- Mobiliteitsproces (instemming door P-geleding)
- SWV PO-ZK statutenwijziging (instemming door GMR)
- Beloningsbeleid (instemming P-geleding)
- Sociaal mediabeleid (instemming GMR)
- Formatie (instemming P-geleding)
- Aanstellen nieuwe bedrijfsarts (instemming P-geleding)
- Begroting 2022 (Advies door GMR)

1.2 Profiel

1.2.1 Missie

Stichting Vrijescholen Ithaka zet zich in om het vrijeschoolonderwijs in de regio Noord- en Zuid-Holland te stimuleren, te promoten en verder te ontwikkelen. Ithaka wil garant staan voor het aanbieden van kwalitatief goed vrijeschoolonderwijs aan alle leerlingen die aan de Ithaka-scholen zijn toevertrouwd.

Ithaka wil een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van kinderen die les krijgen op de scholen van Ithaka. Deze ontwikkeling is niet enkel gericht op cognitieve vorming, maar zeker ook op persoonsvorming. Een leerproces waarin een kind kan worden wie hij of zij ten diepste is en wil zijn, is wat ons betreft de weg naar een gezonde volwassenheid en goed burgerschap. Ons onderwijs heeft de intentie een inspirerende leeromgeving te bieden aan elk kind en een betrokken relatie te bevorderen tussen leerkracht en leerling. Dit alles draagt bij aan een brede ontwikkeling van iedere leerling, opdat deze later in de volwassenheid een eigen levenskoers kan volgen die zowel recht doet aan deze eigenheid als ook aan de omgeving waarin deze volwassene leeft.

1.2.2 Visie

Met bevoegen en enthousiaste leerkrachten die zich blijven professionaliseren binnen de context van de wereld om ons heen, bieden wij onze leerlingen alle ruimte en inhoud om zich breed te ontwikkelen op sociaal-emotioneel, cognitief en kunstzinnig gebied.

De vrijescholen van Stichting Ithaka willen hun specifieke pedagogisch-didactische uitgangspunten verwezenlijken binnen het raamwerk van de onderwijscriteria zoals door de overheid (uit)gegeven/vastgesteld. Wij streven naar aantrekkelijk, eigentijds vrijeschoolonderwijs met behoud van identiteit en met open blik naar de wereld en in samenspraak met de omgeving.

Missie en visie zijn meer uitgebreid vastgelegd in het Strategisch Beleidsplan (SBP) 2019-2023 alsmede in de statuten.

1.2.3 Strategisch beleidsplan

De scholen van Ithaka hebben vier belangrijke speerpunten in het strategisch beleidsplan opgenomen waaraan de koers voor beslissingen en beleid getoetst moeten worden:

- Zij wil dat leerlingen zich veilig en gelukkig voelen, dat zij veel en breed kunnen leren en ontwikkelen
- Zij wil medewerkers die graag en met plezier de uitdagingen van het werk aangaan en zich ontwikkelen
- Zij wil dat ouders en verzorgers hun kinderen vol vertrouwen aan de scholen kunnen toevertrouwen
- Zij wil dat het vrijeschoolonderwijs permanent in ontwikkeling blijft

Naar aanleiding van een SWOT-analyse zijn er drie kernwaarden en ontwikkelingsdoelen benoemd die de komende jaren centraal staan en helpen om bovenstaande doelen te bereiken:

- Ithaka ontwikkelt met haar scholen activiteiten ter **inspiratie en dialoog**
- Ithaka richt zich op samenwerking zowel intern als extern en vergroot het netwerk om de stichting heen
- Ithaka onderschrijft solidariteit en ondersteuning intern in de organisatie

Per schooljaar stelt Ithaka een jaarplan vast, dit jaarplan is een concretisering van doelen die voortvloeien uit het strategisch beleidsplan.

Op verzoek kunnen wij u het strategisch beleidsplan 2019-2023 en het jaarplan 2021-2022 toesturen.

1.2.4 Toegankelijkheid & toelating

Alle scholen van Ithaka hebben een schoolprofiel opgesteld, dit profiel beschrijft aan welke onderwijsbehoeften van individuele leerlingen zij kunnen voldoen. Dit kan per school enigszins verschillen. Alle kinderen, uit elke gezin, onafhankelijk van etnische achtergrond, religie of levensbeschouwing, seksuele geaardheid en politieke voorkeur zijn zeer welkom op onze scholen. Voor leerlingen met een speciale onderwijsbehoefte wordt per individu goed bekeken of de school ook kan voldoen aan deze onderwijsbehoefte. Leerlingen met externaliserend gedrag, bijzondere leerstoornissen en leerlingen met een toelaatbaarheidsverklaring voor speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs kunnen in de regel geen aansluiting vinden bij de mogelijkheden die het onderwijs in onze scholen biedt.

1.2.5 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De stichting is zich bewust van het maatschappelijk speelveld waarin de afzonderlijke scholen zich bevinden. De scholen zetten zich lokaal actief in om een plek in het sociaal domein te vervullen. Zij onderhouden een relatie met plaatselijke verenigingen en organisaties. Er zijn samenwerkingen met voor- en naschoolse opvang organisaties en ontwikkeling naar IKC's. De gebouwen worden beschikbaar gesteld voor bijvoorbeeld sociale activiteiten als buurtvergaderingen. Tevens wordt een deel van de pleinen buiten schooltijd opengesteld voor de wijken waarin de scholen zich bevinden.

Daarnaast is er vanuit de antroposofische identiteit veel aandacht voor natuur en omgeving door bijvoorbeeld gebruik te maken van milieuvriendelijke schoonmaakproducten, biologische voeding en een duurzame bouwvisie.

1.2.6 Operationele deelsegmenten binnen de stichting

Ithaka is zeer eenduidig actief binnen één deelsegment, namelijk primair onderwijs. Een beschrijving van deelsegmenten is derhalve niet van toepassing. Echter zou de in februari gestarte 'samen naar school' klas met vier leerlingen op de Adriaan Roland Holtschool in Bergen gezien kunnen worden als een onderwijsactiviteit in een ander onderwijssegment, namelijk die van SO of SBO. De leerlingen in deze klas hebben allen een indicatie met een speciale onderwijsbehoefte die in het primair onderwijs gewoonlijk niet gehaald kan worden. Toch is in het kader van inclusief onderwijs een speciale klas gestart die onderwijs op maat te midden van regulier onderwijs biedt. Deze klas wordt bekostigd met middelen van het PO, het samenwerkingsverband, middelen uit de WMO en de individuele budgetten van de leerlingen.

1.2.7 Zaken met een behoorlijke politieke of maatschappelijke impact:

Eind eerste kwartaal 2020 werden we mondiaal geconfronteerd met een pandemie, ook in 2021 zette dit zich voort. Het corona virus dat uitbreekt heeft grote invloed op de maatschappelijke organisatie. De scholen moeten ook in 2021 tijdelijk sluiten en onderwijs op afstand vormgeven. De extra investeringen die Ithaka hiervoor moet maken beperken zich voornamelijk tot de aanschaf van hardware, beeldscherm laptop en beeldschermcamera's en hier en daar wat software om thuiswerken te kunnen faciliteren. De leerkrachten van de Ithaka-scholen maken een inhaalslag als het gaat om digitaal werken en digitaal onderwijs. Er is op stichtingsniveau een kader digitaal onderwijs vastgesteld. De impact van een aantal weken thuisonderwijs moet zich in de resultaten van de leerlingen nog tonen.

Mogelijk gaat dit leiden tot meer noodzakelijke investeringen om een inhaalslag te kunnen maken. Wij verwachten dat de coronacrisis invloed zal hebben op het ziekteverzuim. Vooral nog is dit niet te kwantificeren in financiële zin. Voor verdere informatie verwijzen we naar het hoofdstuk Onderwijskwaliteit (bladzijde 14) en het hoofdstuk Personeelsbeleid (bladzijde 22).

1.3 Dialoog

Binnen onze stichting zijn er contacten met de onderstaande belanghebbende organisaties en/of groepen.

Belanghebbende organisatie of groepen	Beknopte omschrijving van de samenwerking of dialoog
Directeuren	Directeur geeft leiding aan en is integraal verantwoordelijk voor het dagelijks functioneren van de school. Verantwoording aan bestuurder via kwartaalrapportage. Maakt deel uit van directeurenoverleg. Samen met bestuurder en stafmedewerkers, eens per vier weken
Leerkrachten	Vormen als team de kern van de schoolorganisatie. Beleidsontwikkeling en implementatie gebeurt altijd in overleg met de leerkrachten, in het bijzonder met betrekking tot pedagogisch beleid
Leerlingen	Krijgen ruimte om zich breed te ontwikkelen op sociaal-emotioneel, cognitief en kunstzinnig gebied
Ouders	Scholen communiceren open naar ouders over zowel de ontwikkeling van de school, het kind en de ontwikkeling van de klas waar het kind zit. Ouders zijn actief betrokken bij de school
Klassenouders	Klassenouders ondersteunen de leerkrachten met allerlei praktische zaken. Zij spelen ook een belangrijke rol in de communicatie tussen ouders en school/leerkracht
Gemeenten	De scholen van Ithaka liggen verspreid in Noord- en Zuid-Holland, daardoor onderhouden we contacten met negen gemeenten betrokken bij Ithaka. Elke directeur heeft mandaat om gemeentevergaderingen te volgen. Waar nodig schuift de bestuurder aan
Kinderopvang en peuterspeelzaal	Aan elke school is een kinderopvang, buitenschoolse kinderopvang en/of peuterspeelzaal verbonden. Er vindt met regelmaat overleg plaats tussen directeur en opvang. Bij voorkeur werken we met partijen die vanuit dezelfde antroposofische grondslag werken
Vervolgonderwijs	Er is goed contact met de diverse instellingen voor vervolgonderwijs. Dit wordt verzorgd door de directeur in samenwerking met de IB-er
Samenwerkingsverbanden	Het bestuur is verbonden aan het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs middels bestuurlijke afspraken in opgestelde projectplannen. Het bestuur wordt in de stuurgroepen vertegenwoordigd door de betreffende directeur
Jeugdzorg	De directeur onderhoudt contacten met jeugdzorg
Vertrouwenspersoon	Aan elke school is een interne vertrouwenspersoon verbonden. Daarnaast is er een externe vertrouwenspersoon voor de hele stichting. Deze is onafhankelijk van de scholen
Lidmaatschappen	Het bestuur is lid van de Vereniging van Vrijescholen (VVS), de Vereniging Bijzondere Scholen (VBS) en de PO-Raad
Service-ondersteuning	Er zijn kaderafspraken met vaste ondersteuners met betrekking tot financiële en personele administratie (Onderwijs bureau Twente) en een zelfstandige bedrijfsarts. Daarnaast maakt het bestuur gebruik van externe ondersteuners
Hogeschool Leiden	Voor de ontwikkeling van onderwijsinhoud en begeleiding van stagiaires
Begeleidingsdienst voor vrijescholen	Voor inhoudelijke ondersteuning en onderwijsontwikkeling
Diverse zelfstandige coaches en deskundigen	Voor de professionele ontwikkeling van leerkrachten en directeuren
PO-Raad	Voor advies, informatie en aansluiting

1.3.1 Klachtenbehandeling

Stichting Vrijescholen Ithaka is sinds juli 2021 aangesloten bij de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs (LKC). Daarvoor was de stichting aangesloten bij de Klachtencommissie van de VBS.

Stichting Vrijescholen Ithaka is tevens aangesloten bij de Landelijke bezwarencommissie functiewaardering (FUWA), de Commissie voor geschillen DGO (DGO) en bij de Commissie van beroep funderend onderwijs (BRPFO).

In 2021 zijn er vier klachten ingediend bij het bestuur van Ithaka. Eén van deze klachten (namens drie ouders) is ingediend bij de externe vertrouwenspersoon. Bij de overige drie klachten is geen externe commissie betrokken geweest. De bestuurder heeft de klachten in goed overleg met de klagende partijen (ouders) en de desbetreffende scholen afgehandeld.

Op verzoek kunnen wij u het klachtenbeleid toesturen.

2. Verantwoording beleid

Dit hoofdstuk bevat de verantwoording over het beleid van het bestuur. Het is opgedeeld in vier paragrafen over de verschillende beleidsterreinen: Onderwijs & kwaliteit, Personeel & professionalisering, Huisvesting & facilitaire zaken, en het Financieel beleid. Het hart van deze paragrafen wordt gevormd door de verantwoording over de gestelde doelen, de behaalde resultaten en de mogelijke vervolgstappen. De laatste paragraaf van dit hoofdstuk gaat in op de risico's en risicobeheersing.

2.1 Onderwijs & kwaliteit

2.1.1 Onderwijskwaliteit en kwaliteitszorg

Hoe definieert Ithaka onderwijskwaliteit?

Goed onderwijs is voor Ithaka onderwijs dat voldoet aan de door de overheid en inspectie gestelde eisen én aan de eigen vrijeschool aspecten van kwaliteit, zoals in beginsel verwoord in ons *Stelsel van Kwaliteitszorg Ithaka* (2018). In essentie willen wij geïnspireerd onderwijs bieden om de brede persoonlijke ontwikkeling van elk kind te ondersteunen. Geïnspireerd door de antroposofie en de vrijeschoolpedagogie begeleiden we elk kind in de ontwikkeling van denken, voelen en willen om te “worden wie je bent”. In 2021 is gestart met het concreet uitwerken van ons *Stelsel van Kwaliteitszorg Ithaka* in een Ithaka kwaliteitskader dat duidelijk maakt wat we van scholen verwachten in de wettelijk vereiste basiskwaliteit én wat we op onze scholen willen zien aan Ithaka, vrijeschool, aspecten van kwaliteit. Scholen kunnen het kader ook nog aanvullen met eigen schoolambities. Directeuren, intern begeleiders, bestuur en staf onderwijskwaliteit werken in 2022 samen verder aan het kader.

Op verzoek kunnen wij dit kader toesturen

Hoe houdt het bestuur zicht op de onderwijskwaliteit?

In de jaarlijkse *Kwaliteitscyclus*, gebaseerd op de *Ithaka Monitor Kwaliteit* (2017), hebben monitoring, kwaliteitsontwikkeling en -borging een vaste plek binnen Ithaka. De ‘bestuursfoto’ met harde data, de analyses die scholen maken van de IEP eindresultaten en van de tussenresultaten taal en rekenen, de periodieke kwaliteitsgesprekken bestuur-school-staf, de PO-Raad trajecten Goed Worden, Goed Blijven Plus, de tevredenheidsonderzoeken onder ouders, medewerkers en leerlingen, de veiligheidsmonitor voor klas 4, 5 en 6 en de audits geven een beeld van de onderwijskwaliteit op de scholen. De informele bezoeken aan scholen en het nauwe contact tussen bestuurder en directeuren helpen dit beeld te verfijnen.

In 2021 is het format van Ithaka voor de schoolanalyse van de tussenresultaten aangepast, opdat het scholen nog beter kan ondersteunen in het oppikken van zorgsignalen en op basis daarvan acties ondernemen. Ook zijn spreekuren georganiseerd met de Begeleidingsdienst Vrijescholen (BVS) om de schoolanalyses van de M-tussenresultaten te verdiepen. Bijna alle scholen hebben hier gebruik van gemaakt. Na evaluatie van de spreekuren in het netwerk van intern begeleiders is besloten de spreekuren ook in 2022 te plannen.

In 2020 is gestart met een plan voor het uitvoeren van interne kwaliteitsonderzoeken. Daarvoor is een kijkinstrument ontwikkeld dat past bij onze kijk op onderwijskwaliteit. De Kijkwijzer is afgeleid van het kwaliteitskader van Ithaka. In 2021 zijn pilot audits gedaan op de Toermalijn en de Vrijeschool Castricum. In schooljaar 2021-2022 krijgen de Waterlandschool, de twee locaties van de Rudolf Steinerschool Haarlem, de Westfriese Vrije School Parcival en De Lindeboom een audit. Het auditteam bestaat uit een externe deskundige, stafmedewerker onderwijskwaliteit en een collega-directeur. De scholen die nog geen audit hebben gehad, worden bezocht in schooljaar 2022-2023. Van de audit wordt een rapport gemaakt, wat gedeeld wordt met de school en met de bestuurder. De rapportage geeft het bestuur zicht op de kwaliteit van de onderwijspraktijk op de scholen.

Op welke manier werkt het bestuur aan de onderwijskwaliteit?

In 2020 is een meerjarenplan onderwijskwaliteit opgesteld om richting te geven aan onderwijskwaliteitsthema's waar we stichtingsbreed op willen koersen. De beleidsthema's van dit plan vloeien voort uit het *Strategisch Beleidsplan 2019-2023*, uit het *Stelsel van Kwaliteitszorg voor de Stichting Ithaka* (2018), de kwaliteitsgesprekken van bestuurder en stafmedewerker onderwijskwaliteit met elke school, de *bestuursanalyse Tussenopbrengsten* (april 2020), de *bestuursrapportage IEP 2016-2020*, de bestuursanalyse *Onderzoek naar Veiligheid en Tevredenheid Leerlingen 2020* en de bevindingen uit de laatste inspectiebezoeken op de scholen. Deze beleidsthema's met daaraan gekoppelde doelen en activiteiten zijn met de directeuren, staf en bestuurder vastgesteld als belangrijke ontwikkelpunten voor de schooljaren 2020-2021, 2021-2022 en 2022-2023. In januari 2021 is het plan tussentijds geëvalueerd en bijgesteld. Na evaluatie in augustus 2021 is het jaarplan voor 2021-2022 opgesteld.

Een constructieve professionele dialoog tussen gelijkwaardige gesprekspartners vormt de basis voor het werken aan onderwijskwaliteit: binnen de scholen, binnen de stichting, binnen onze netwerken, werkgroepen en projectgroepen en met mensen buiten onze stichting.

De budgetten voor scholing en professionalisering zijn de afgelopen jaren verhoogd, we leiden een grote groep zij-instromende leerkrachten op om hiermee deels het lerarentekort te kunnen opvangen en we maken meer middelen vrij om ervoor te zorgen dat de individuele leerkrachten en de teams worden geschoold. We hebben ons ten doel gesteld om de onderwijskwaliteit op alle scholen op basisniveau te krijgen en investeren daarom in de ontwikkeling en potentie van onze medewerkers.

Op verzoek kunnen wij u het plan onderwijskwaliteit met de doelen en de tot nu toe behaalde resultaten toesturen.

Goed Worden, Goed Blijven Plus

De Parcival, Vrije School Zaanstreek en Rudolf Steinerschool Alkmaar hebben in 2021 meegedaan met het ondersteuningstraject van de PO-Raad: Goed Worden, Goed Blijven Plus. De ondersteuning is voor scholen waar de opbrengsten net boven de norm liggen, maar duidelijk lager dan het landelijk gemiddelde. Ofwel scholen waar de resultaten nu nog voldoende zijn, maar die risico lopen op onvoldoende opbrengsten. Dankzij het project is het voor de scholen nog duidelijker geworden wat goed gaat in het onderwijs en wat beter kan.

Interne audits

De interne kwaliteitsonderzoeken hebben niet alleen als doel de school en het bestuur een beeld van de onderwijskwaliteit te geven, maar ook de school te prikkelen tot kwaliteitsverbetering. Tegelijk stimuleren we het leren van elkaar doordat een directeur van een andere Ithaka school meeloopt met het kwaliteitsonderzoek op de collega-school. Ook hier wordt een investering gedaan in onderwijskwaliteit door de inhuur van een externe partij die als auditor en deskundige optreedt.

Hoe legt het bestuur verantwoording af over de onderwijskwaliteit?

Het bestuur legt verantwoording af aan de RvT en de GMR, onder andere door documenten als het jaarverslag, jaarplannen en evaluaties én in dialoog over het onderwijs.

2.1.2 Doelen en resultaten

De doelen gesteld in het jaarplan onderwijskwaliteit 2020-2021 zijn geëvalueerd in augustus 2021 en een nieuw jaarplan is opgesteld voor schooljaar 2021-2022. In deze jaarplannen zijn de ambities uit het Strategisch Beleidsplan 2019-2023 vertaald in concrete doelen, mede gevoed door de kwaliteitsgesprekken tussen bestuur en scholen, de schoolanalyses van opbrengsten, de uitkomsten van de veiligheidsmonitor klas 4, 5 en 6 en de bevindingen van de laatste inspectiebezoeken. Belangrijke resultaten die bereikt zijn:

- Beleid 'Richtlijnen Ithaka vrijeschoolonderwijs op afstand' is ontwikkeld.
- Directeuren en intern begeleiders zijn verder geschoold in het onderwijsresultatenmodel. Op stichtingsniveau is afgesproken dat alle scholen voldoen aan de wettelijke norm voor de

referentieniveaus taal en rekenen én dat elke school een eigen ambitie opstelt, welke opgenomen wordt in het schooljaarplan 2022-2023.

- Directeuren en intern begeleiders zijn gefaciliteerd voor het maken van diepgaander schoolanalyses van de tussenresultaten door een aanpassing van het Ithaka format en het organiseren van gesprekken met de Begeleidingsdienst Vrijescholen.
- Een start is gemaakt met het scheppen van een Ithaka kwaliteitskader waarin duidelijk is wat we in ons onderwijs willen zien aan basiskwaliteit en Ithaka vrijeschoolkwaliteit. De eerste twee pijlers zijn uitgewerkt: 'Wij helpen onze leerlingen zich te ontwikkelen in een fijn leef- en werkklimaat' en 'Wij hebben zicht op de ontwikkeling van onze leerlingen'. In 2022 vindt het vervolg plaats door de uitwerking van de overige pijlers en de implementatie van het kader.
- Twee pilot audits zijn uitgevoerd op De Toermalijn en Vrijeschool Castricum. Dit wordt vervolgd in 2022 en 2023 op de overige scholen. Het auditteam bestaat uit een bezoekende directeur, stafmedewerker onderwijskwaliteit en een extern deskundige. Van de audits worden rapportages opgesteld met aanbevelingen. Het bestuur en de school krijgen zo (nog beter) zicht op de onderwijspraktijk, op ontwikkelpunten en op professionaliseringsbehoeften. Door directeuren bij elkaar mee te laten kijken versterken we het van en met elkaar leren.
- Uit het Ithaka kwaliteitskader is een Ithaka Kijkwijzer afgeleid die gebruikt wordt voor de klassenbezoeken in de audits. Scholen kunnen deze kijkwijzer gebruiken voor collegiale visitaties of voor het beoordelen van lessen.
- Meer gebruik van digitale middelen en mogelijkheden in de scholen en in het onderwijs. Er zijn meer devices voor leerlingen aangeschaft, er is geïnvesteerd in werken met digitale scholingsprogramma's met name voor het automatiseren van bepaalde leerstof voor leerlingen, en alle scholen zijn inmiddels in dezelfde beveiligde en centraal aangestuurde digitale omgeving gelokaliseerd.

2.1.3 Corona, (online) onderwijs op afstand en Nationaal Plan Onderwijs

Net als in 2020 hebben onze scholen in 2021 te maken gehad met gedeeltelijke schoolsluitingen en moesten zij noodgedwongen onderwijs op afstand geven, vanuit de 'Richtlijnen Ithaka vrijeschoolonderwijs op afstand' (januari 2021).

Sinds 1 augustus 2021 hebben alle scholen de beschikking over extra gelden uit het budget Nationaal Plan Onderwijs ontvangen. Hiervan heeft Ithaka in 2021 in totaal € 735.000 ontvangen. Dit bedrag is in 2021 niet geheel uitgegeven, ongeveer € 190.000 wordt pas later uitgegeven.

Met de subsidiegelden van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) hebben de scholen extra aandacht kunnen geven aan de gehele ontwikkeling van de leerlingen, de gemeenschapszin van team-leerlingen-ouders, en het welbevinden en de gezondheid van medewerkers.

Het merendeel van de subsidie is besteed aan extra inzet van personeel voor de ondersteuning van leerlingen, daarnaast is een groot deel ingezet voor leermiddelen en scholing van onze medewerkers om te kunnen doen wat nodig is op basis van de NPO-schoolscan, die al onze scholen hebben uitgevoerd. De NPO gelden worden in de boekhouding verantwoord door middel van een subcode.

Naar aanleiding van de schoolscan is bij onze scholen gekozen voor de volgende interventies uit de menukaart:

- B. Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren
- C. Sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen
- D. Ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen
- E. (Extra) inzet van personeel en ondersteuning
- F. Faciliteiten en randvoorwaarden

Interventie A meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) wordt niet ingezet binnen Ithaka.

Hiervoor heeft iedere MR instemming gegeven, zowel de personeelsgeleding als de oudergeleding van de MR. Op dit moment kunnen we nog geen eerste resultaten melden, we verwachten deze aan het einde van het schooljaar beschikbaar te hebben.

Tijdens het Directeuren Overleg is besloten dat 11% van de NPO gelden worden afgedragen aan Ithaka. Hiervan worden twee specialisten aangesteld (in 2022) die voor alle scholen beschikbaar zijn voor ondersteuning en extra inzet. Dat de specialisten pas in 2022 worden ingezet komt doordat er eerst onderzoek is gedaan naar welk specialisme behoefte is. Uit het onderzoek bleek een behoefte aan een rekenspecialist en een specialist digitale geletterdheid. Daarnaast worden bovenschols alle studiekosten van het leer/werk traject van toekomstige leerkrachten betaald. Dit plan is goedgekeurd door de GMR.

2.1.4 Toekomstige onderwijsontwikkelingen

Het bestuur verwacht dat het toenemende personeelstekort nog meer invloed zal hebben op de school- en organisatieontwikkeling en mogelijk zal leiden tot aanpassing van onderwijsbeleid, bijvoorbeeld door het anders organiseren van onderwijs of een aanpassing in onderwijstijden. Voorjaar 2022 is de werkgroep Anders Organiseren gestart om mogelijke oplossingen voor het lerarentekort te vinden.

In het strategisch beleidsplan is voorgenomen het vermogen te versterken van scholen en leerkrachten om kinderen te begeleiden in de digitale wereld. Ook is voorgenomen het onderzoek naar de juiste inzet van digitale media in de school te onderzoeken. Dit zal het komende schooljaar verder gestalte moeten krijgen.

Voorjaar 2022 heeft de werkgroep Burgerschap een beleidsplan opgesteld waarin een Ithaka visie op burgerschapsonderwijs opgenomen is als ook leerlijnen die scholen kunnen ondersteunen bij het vormgeven van hun onderwijs in burgerschap. De komende periode ligt de nadruk op onderzoeken hoe we de ontwikkeling van leerlingen in burgerschap kunnen volgen en de uitkomsten van ons burgerschapsonderwijs zichtbaar kunnen maken. Schooljaar 2022-2023 staat in het teken van de implementatie van het beleid en het kiezen van de schooleigen speerpunten gerelateerd aan de schoolpopulatie.

In 2021 is gestart met het uitvoeren van audits. De scholen die nog niet bezocht zijn, krijgen een audit in de loop van 2022. De werkgroep Onderwijskwaliteit zal een voorstel doen aan het directeurenteam hoe de audit een vast onderdeel kan worden in de kwaliteitscyclus van bestuur en scholen.

Het ministerie heeft Ithaka een subsidie toegekend om het bewegingsonderwijs te versterken. De projectgroep Bewegingsonderwijs richt zich de komende tijd op de uitvoering van het projectplan dat is ingediend voor het verkrijgen van de subsidie. Daarbij zal ook aandacht gegeven worden aan onze visie op bewegen, waarin behalve gymnastiek ook bijvoorbeeld eurythmie belangrijk is. De Ithaka studiedag in het najaar van 2022 zal in het teken staan van bewegingsonderwijs.

2.1.5 Onderwijsresultaten

Met de eindtoets toetsen basisscholen of de leerlingen aan het einde van klas 6 de vereiste referentieniveaus behaald hebben. Deze referentieniveaus zijn de manier waarop de inspectie de basisvaardigheden van leerlingen in taal en rekenen beoordeelt. De inspectie kijkt naar:

- Het percentage leerlingen dat aan het einde van het basisonderwijs een minimumniveau voor taal en rekenen behaalt. Dit wordt het fundamentele niveau of 1F genoemd. Iedere leerling zou dit niveau aan het einde van de basisschool moeten behalen.
- Het percentage leerlingen dat aan het einde van het basisonderwijs het hogere niveau voor taal en rekenen behaalt. Dit wordt het streefniveau of 2F (taal) en 1S (rekenen) genoemd. Het streven is dat zoveel mogelijk leerlingen dit niveau aan het einde van de basisschool behalen.

De inspectie bepaalt welke percentages (fundamenteel niveau 1F en streefniveau 1S/2F) de leerlingen op een school zouden moeten behalen. Deze vooraf bepaalde waarden worden signaleringswaarden genoemd. De signaleringswaarde voor 1F is gelijk voor alle scholen en ligt op 85%. Dit houdt in dat 85% van

de leerlingen aan het einde van de basisschool het fundamentele niveau moet behalen. De signaleringswaarde voor 1S/2F is afhankelijk van de schoolweging. Heeft de school een hoge schoolweging (en dus een complexe leerlingpopulatie), dan geldt een lagere signaleringswaarde.

Om een stabiel beeld te krijgen gaat de inspectie uit van de resultaten van de laatste drie schooljaren samen. De volgende tabellen tonen per school het gemiddelde percentage leerlingen dat het fundamentele niveau en het streefniveau heeft behaald over de jaren 2018, 2019 en 2021 (in 2020 is geen eindtoets afgenomen). Door het ontbreken van de resultaten op de eindtoets 2020 zijn de percentages referentieniveaus in de tabel berekend over de laatste drie beschikbare schooljaren. De inspectie telt de resultaten van de eindtoets in schooljaar 2020-2021 niet mee in de beoordeling van de scholen en past op een later moment een correctie toe in verband met de coronacrisis.

Tabel 1. Het percentage leerlingen dat het fundamentele niveau (1F) heeft behaald op de Ithaka scholen

School	% 1F behaald (over drie schooljaren)	Schoolweging (gemiddelde)	Aantal leerlingen (gemiddelde)
Adriaan Roland Holtschool ob	 98,7% 96,6%	24,1	26,0
De Toermalijn Vrije School voor de Bollenstreek	 98,2% 96,2%	27,4	12,7
Vrije School Zaanstreek	 96,9% 96,6%	25,0	21,3
Vrije School Kennemerland	 96,9% 97,5%	22,1	28,3
Vrije School Kleverpark	 96,0% 97,5%	22,1	27,7
Waterlandschool	 96,0% 96,2%	27,7	11,0
Rudolf Steinerschool	 95,2% 96,6%	25,5	23,0
VS De Sterrenzanger	 93,6% 96,6%	25,1	17,3
Westfries Vrije School Parcival	 92,4% 96,2%	27,1	23,3
Rudolf Steinerschool	 88,0% 96,6%	25,0	39,7
Vrije school Castricum	 85,2% 96,6%	24,5	9,0

Legenda % 1F behaald

- Op of boven signaleringswaarde inspectie EN op of boven gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- Op of boven signaleringswaarde inspectie EN onder gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- Onder signaleringswaarde inspectie EN onder gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- Signaleringswaarde inspectie (85,0%)
- Gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging

Tabel 2. Het percentage leerlingen dat het streefniveau (2F/1S) heeft behaald op de Ithaka scholen

School	% 1S/2F behaald (over drie schooljaren)	Schoolweging (gemiddelde)	Aantal leerlingen (gemiddelde)
Vrije School Kennemerland	72,5% 70,5%	22,1	28,3
Vrije School Kleverpark	72,3% 70,5%	22,1	27,7
De Toermalijn Vrije School voor de Bollenstreek	68,4% 62,6%	27,4	12,7
Adriaan Roland Holtschool ob	68,4% 65,8%	24,1	26,0
Rudolf Steinerschool	66,7% 65,4%	25,5	23,0
Vrije School Zaanstreek	62,0% 65,4%	25,0	21,3
Waterlandschool	61,6% 62,6%	27,7	11,0
VS De Sterrenzanger	60,3% 65,4%	25,1	17,3
Westfriese Vrije School Parcival	52,9% 62,6%	27,1	23,3
Vrije school Castricum	51,9% 65,8%	24,5	9,0
Rudolf Steinerschool	46,8% 65,4%	25,0	39,7

Legenda % 1S/2F behaald

- Op of boven signaleringswaarde inspectie EN op of boven gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- Op of boven signaleringswaarde inspectie EN onder gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- Onder signaleringswaarde inspectie EN onder gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging
- Signaleringswaarde inspectie (afhankelijk van schoolweging)
- Gemiddelde van scholen met vergelijkbare schoolweging

Behalve de Rudolf Steinerschool Haarlem en de Vrijeschool Castricum hebben al onze scholen een opbrengst boven de signaleringswaarde van hun eigen school. Bij de Vrijeschool Castricum geeft het gemiddelde een vertekend beeld, omdat deze score alleen de toets van 2021 betreft en slechts 9 leerlingen hebben deelgenomen. Een uitschieter naar boven of beneden kan bij een klein aantal leerlingen het gemiddelde enorm beïnvloeden. De Vrijeschool Castricum is een jonge school met in 2021 voor het eerst een klas 6.

Binnen de stichting is de afspraak gemaakt dat alle scholen een resultaat boven de signaleringswaarde behalen én dat alle scholen een schoolambitie opstellen. Onze scholen vergelijken hun resultaten met het gemiddelde van scholen met een vergelijkbare schoolweging, maar het is de vraag of zij moeten streven naar dit gemiddelde. Onze scholen zijn geen gemiddelde scholen: onze ambitie ligt op het vlak van de brede ontwikkeling van kinderen. Dat betekent dat we, naast de cognitieve ontwikkeling, ook persoonsvorming en socialisatie veel aandacht geven. Voorjaar 2022 is een stroomdiagram opgesteld met interventies die ingezet worden als de signaleringswaarden niet gehaald zijn.

2.1.6 Inspectie van het Onderwijs

In 2021 heeft de inspectie een themaonderzoek gedaan op de Adriaan Roland Holtschool. Het thema was 'Gevolgen van de coronacrisis in het basisonderwijs'. Ook het bestuur is bevraagd op dit thema. Na afloop van een themaonderzoek geeft de inspecteur geen kwaliteitsoordeel. De inspecteur maakt ook geen rapport. De informatie die de inspectie verzamelt in de themaonderzoeken vormt een van de bronnen voor de *Staat van het Onderwijs 2020* dat in april 2021 is gepubliceerd.

2.1.7 Passend onderwijs

De scholen van Ithaka zijn geografisch verspreid over meerdere gemeentes en daarmee ook aangesloten bij meerdere samenwerkingsverbanden. We hebben te maken met zeven samenwerkingsverbanden.

School	Samenwerkingsverband
Parcival - Hoorn	De Westfriese Knoop
De Toermalijn - Hillegom	PO Duin- en Bollenstreek
Vrijeschool Castricum	PO IJmond
Rudolf Steinerschool Alkmaar	PO Noord Kennemerland
De Sterrenzanger - Oudorp	PO Noord Kennemerland
Adriaan Roland Holtschool - Bergen	PO Noord Kennemerland
Waterlandschool - Purmerend	PO Waterland
Vrije School Zaanstreek - Zaandam	PO Zaanstreek
Vrije School Kennemerland - Haarlem	PO Zuid-Kennemerland
Vrije School Kleverpark	PO Zuid-Kennemerland
Rudolf Steinerschool Haarlem	PO Zuid-Kennemerland

Ieder samenwerkingsverband heeft eigen beleid inzake passend onderwijs. Een aantal samenwerkingsverbanden werkt volgens het schoolmodel waarbij de aangesloten scholen eigen regie hebben over financiële middelen die per leerling aan de scholen worden toegedeeld. De meeste samenwerkingsverbanden werken met een aanbod van ondersteuningsactiviteiten en mensen die in de scholen met leerlingen komen werken die een speciale onderwijsbehoefte hebben. Meestal lukt het iedere school om met veelal dezelfde mensen te werken. De inzet van deze activiteiten en begeleiding wordt in samenspraak met directeur, leerkracht, intern begeleider en het samenwerkingsverband bepaald. Het is erop gericht om leerlingen zo lang mogelijk voor het basisonderwijs in de eigen school te behouden. De middelen worden ingezet om meer begeleiding in kleine groepen te kunnen bieden, of om individuele ondersteuning te bieden voor de leerlingen die daar baadt bij hebben. Hier worden onderwijsassistenten, uren remedial teaching en ook zorgbegeleidingsuren van bijvoorbeeld de intern begeleiders voor ingericht. Dit helpt om leerlingen met bepaalde leerbehoeften langer in de klas en op school te houden. Tevens worden er op zzp basis deskundigen extern betrokken die op bepaalde specifieke problematiek mee ondersteunen. In principe kunnen de scholen van Ithaka het Inclusief onderwijs onderschrijven, door de langdurige en intensieve relatie die de vaste klassenleerkracht in het Vrijeschoolonderwijs met de leerlingen aangaat (soms wel 6 jaar) is het regelmatig goed mogelijk om leerlingen met een speciale onderwijsbehoefte lang te betrekken bij de school. Ook de extra ondersteuning die door de samenwerkingsverbanden worden toegekend helpen hierbij. Bij externaliserend gedrag waarbij de veiligheid van andere leerlingen of de leerkrachten in het geding is en bij bijzondere leerstoornissen, is het in de regel moeilijker om in onze scholen goede ondersteuning te bieden. Mogelijk is dan een doorplaatsingen naar SBO of SO onderwijs aan de orde. Dit vanzelfsprekend enkel met een toelaatbaarheid verklaring (TLV) en dus nooit zonder steun van het samenwerkingsverband.

Ontwikkeling van visie op passend onderwijs

Het bestuur probeert waar mogelijk (met zeven samenwerkingsverbanden is dat soms lastig) aan te sluiten bij ALV bijeenkomsten en scholingsbijeenkomsten. Op deze bijeenkomsten wordt gezamenlijk visie ontwikkeld op passend onderwijs en wordt uitgewisseld hoe de diverse besturen omgaan met de

uitdagingen die passend onderwijs met zich meebrengen. Dit werkt inspirerend en maakt het eenvoudiger om landelijke trends te blijven volgen. Wanneer het bestuur niet in staat is deel te nemen aan dergelijke bijeenkomsten is de directeur ter plaatse zoveel als mogelijk de plaatsvervanger. Hierover zijn binnen Ithaka afspraken gemaakt. Participatie in de samenwerkingsverbanden en eigenaarschap op passend onderwijs is erg belangrijk voor Ithaka. Alle leerlingen thuisnabij onderwijs past binnen de algemene visie van Ithaka. De scholen hebben eerder te maken met vraagstukken die gaan over te lang doorgaan met leerlingen die wellicht meer aansluiting bij hun speciale onderwijsbehoeften vinden bij SO of SBO, dan te spoedig over te gaan tot uitplaatsing. Dit resulteert soms in spanningsvolle situaties in klassen.

De middelen die beschikbaar zijn voor het passend onderwijs worden in zijn geheel aan de scholen ter beschikking gesteld. De middelen worden onder andere uitgegeven aan:

- Extra personele ondersteuning voor (individuele) leerling(en) en kleine groepen leerlingen
- Investerings in interne zorgstructuur en scholing
- Interne en externe kwaliteitsverbetering
- Methodisch materiaal
- Onderzoeken

Samen naar School klas Adriaan Roland Holtschool Bergen

Op 3 februari 2020 is op de Adriaan Roland Holtschool in Bergen de 'Samen naar School' (SNS) klas gestart met vier leerlingen. In augustus 2021 telt de klas acht leerlingen. In de klas worden kinderen verwelkomd met verschillende beperkingen en uiteenlopende zorgvragen, door de leerkracht en twee kindbegeleiders van Esdégé Reigersdaal. In totaal staan er twee leerkrachten voor de klas, het betreft een duobaan.

De school werkt vanuit de visie van het vrijeschoolonderwijs. Dat betekent dat het aanbod heel breed is ofwel gericht is op de ontwikkeling van denken-voelen-willen. Zo is er veel aandacht voor bewegen en zingen en naast de bekende schoolse vakken ook voor creatieve vakken zoals schilderen, tekenen, boetseren en bakken.

In de klas werken de leerkrachten met pictogrammen en ondersteunende gebaren, zodat informatie ook visueel wordt ondersteund. Via gericht spel en werk aan tafel werken zij aan de gestelde doelen. Ook krijgen kinderen extra ondersteuning in de klas, zoals logopedie of fysiotherapie dat door externe medewerkers wordt gegeven. Het onderwijsaanbod is een combinatie van vrijeschoolonderwijs en speciaal onderwijs. Het aanbod van leer- en ontwikkelingsstof en zorg is toegesneden op de behoeften van leerlingen. Voor ontwikkelingsdoelen zijn leerlijnen uitgezet met als doel een zo groot mogelijke ontwikkeling van de redzaamheid op lichamelijk, cognitief en sociaal-emotioneel gebied en de ontwikkeling in praktische zin. De leerkrachten werken ook met een leerlijn integratie (met de andere klassen van de school).

Een aan de school verbonden orthopedagoog ondersteunt het team van de klas. Gedurende het schooljaar worden per kind multidisciplinaire overleggen gehouden. Alle betrokkenen zijn dan aanwezig en zo worden de begeleiding en de doelen op elkaar afgestemd.

Het "samen-gedeelte" van de 'Samen naar School' klas geeft het team vorm door de kleuters samen met de kleuters van de andere klassen buiten te laten spelen of mee te laten doen met de viering van een jaarfeest. Oudere kinderen gaan waar het mogelijk is naar de andere klassen, bijvoorbeeld tijdens het buitenspelen, de schrijfles, de weekopening en dergelijke. De daar aangeboden leerstof wordt meegenomen naar de eigen klas waar er op vaste momenten in de week verder aan wordt gewerkt. Omgekeerd komen er kinderen uit andere klassen meedoen in de 'Samen naar School' klas, bijvoorbeeld bij de ochtendkring of het vrije spel. Het "samen-gedeelte" is maatwerk en wordt regelmatig met alle betrokkenen geëvalueerd.

2.2 Personeel & professionalisering

2.2.1 Formatie

De personele bezetting is in 2021 een constant punt van aandacht geweest. De arbeidsmarkt voor leerkrachten is al enige tijd krap en lijkt steeds krappere te worden. Het leidt ertoe dat vacatures moeilijk invulbaar zijn en dat vervangers van buitenaf slechts zeer beperkt beschikbaar zijn. Dankzij de flexibiliteit van de leerkrachten en ondersteuners van het team, is het ook in 2021 grotendeels gelukt om de klassen te blijven bezetten. Een uitzondering vormt hierop als door een corona uitbraak op de school er veel mensen tegelijk afwezig waren.

In 2021 is bij een drietal scholen in opbouw het aantal klassen uitgebreid.

De vervangingspool is in stand gehouden. Medewerkers die hierin werken, worden in principe ingezet in een regio. Er zijn drie regio's gedefinieerd. Voor de vervanging zijn er naast de poolers ook nog flex-invalleerkrachten nodig. Er wordt (zo goed als) niet met ZZP-invallers gewerkt omdat de kosten hiervan te hoog liggen. De bezetting van de pool is kleiner geworden omdat de poolers instromen in reguliere banen of het onderwijs verlaten. In regio 1 zijn nog enkele invallers in de pool, in regio 2 is de pool leeg en in regio 3 is een enkele invaller voor een enkele dag in de pool.

In 2021 is er € 613.058 ontvangen aan werkdrukgeden. Deze gelden zijn volledig beschikbaar voor de scholen. Iedere school maakt een plan in samenwerking met team en MR voor de besteding van de werkdrukgeden. Op al onze scholen is vooral extra personeel ingezet. Leerkrachten, IB-ers en onderwijs ondersteunend personeel zorgen voor een vermindering van de werkdruk in de scholen ten laste van de werkdrukgeden. Scholen die meer personeel in dienst hadden dan volgens de kengetallen betaalbaar is, zetten de werkdrukgeden in om deze over-formatie te bekostigen.

De regeling Duurzaam Inzetbaarheidsverlof voor medewerkers vanaf 57 jaar, is door 37 medewerkers gebruikt. Gemiddeld in 2021 bedroeg de omvang van het duurzame inzetbaarheidsverlof 2,77. Qua aantal medewerkers is dit een kleine stijging (+4), qua fte is dit een lichte daling (-/- 0,38). Dit is te verklaren doordat medewerkers die met pensioen gaan nog recht hadden via een overgangmaatregel op een groter aantal uren voor duurzaam inzetbaarheidsverlof, terwijl de nieuwe instromers in de nieuwe regeling vallen. Daarnaast worden vacatures regelmatig ingevuld door medewerkers die al de AOW leeftijd hebben bereikt en dan geen recht meer hebben op duurzaam inzetbaarheidsverlof.

Ithaka is zelf verantwoordelijk voor de kosten van de uitkeringen die medewerkers als zij uit dienst gaan (ziektewet, WIA en WW) kunnen krijgen. Daar waar mogelijk wordt geprobeerd de kosten te minimaliseren door te werken met een VSO (vaststellingsovereenkomst) en via de regels die het PF/VF stelt. Het kan echter niet volledig voorkomen worden dat Ithaka de kosten van de uitkering moet betalen.

In dit licht is in 2020 een bedrijf in de arm genomen die op no cure no pay basis bekijkt of de vijf WIA-uitkeringen (die gedurende tien jaar via premieheffing door Ithaka betaald worden) nog kloppend zijn en of het UWV de processen goed heeft doorlopen. In 2021 is dankzij dit bureau een lopende WGA uitkering omgezet naar een IVA-uitkering. Bij een IVA uitkering betaalt de werkgever niet zelf de uitkering. Dit geeft een kostenbesparing van ruim € 100.000 verspreid over een aantal jaren (waarvan een deel weer naar het bureau gaat dat dit geregeld heeft). Er lopen in 2021 nog twee andere bezwaren bij het UWV vanuit dit bedrijf.

2.2.2 Personeelsbestand

Het personeelsbestand bestond eind 2021 uit 317 medewerkers (inclusief vervangers). De man-vrouw verdeling is zo goed als gelijk gebleven, er werken met name vrouwen bij Ithaka, met een gemiddeld hogere leeftijd.

De Gewogen Gemiddelde Leeftijd (GGL) van de medewerkers van Ithaka is hoger dan gemiddeld in Nederland. Met grote zorg kijken wij dan ook naar 2023 waarin de nieuwe bekostigingsstructuur zal leiden

tot een herfinanciering waarbij de GGL landelijk is vastgesteld en aanzienlijk lager ligt dan daadwerkelijk het geval bij Ithaka. Het probleem, dat Ithaka onevenredig getroffen wordt door de nieuwe regeling, is aangekaart bij het ministerie. Helaas heeft dit tot op heden niet tot een andere regeling geleid. De oorzaak van de hogere gemiddelde leeftijd bij vrijescholen t.o.v. het reguliere onderwijs wordt veroorzaakt door de hogere leeftijd van onze instroom. Relatief weinig nieuwe leerkrachten komen direct van de Vrijeschool PABO. Een grote groep nieuwe leerkrachten heeft eerst in het reguliere onderwijs gewerkt en bedenkt gemiddeld tussen de 35 en 55 jaar dat zij liever in het vrijeschool onderwijs willen werken. Dit heeft een negatief effect op de GGL.

Leeftijdscategorie	Aantal personen	FTE
15 tot 25 jaar	4	2,1
25 tot 35 jaar	43	28,5
35 tot 45 jaar	85	51,4
45 tot 55 jaar	86	53,2
55 tot 65 jaar	86	58,5
65 jaar en ouder	13	5
Totaal	317	198,7

Zoals het verschil hierboven tussen het aantal bij Ithaka werkzame personen en het aantal FTE laat zien, zijn er veel medewerkers die in deeltijd werken bij Ithaka. De voltijders die er zijn, werken met name als leerkracht. Ook de bestuurder is een voltijder. De functies van directeuren en ondersteunend personeel zijn niet/nauwelijks beschikbaar als voltijdsfunctie.

De feminisering van het primair onderwijs blijft zichtbaar. Het percentage fte van de mannen is 15% van de totale fte van de groep medewerkers.

	Deeltijd	Voltijd	Totaal (aantal pers./fte)	Gemiddelde fte
Vrouw	248	23	271 / 168,3	0,62
Man	37	9	46 / 30,4	0,66

Onderverdeling categorieën personeel:

FTE	OP (onderwijzend personeel)	OOP (onderwijs ondersteunend personeel)	Directie
Aantal%	67%	28%	5%
Fte%	72%	21%	7%

2.2.3 Ziekteverzuim

De dalende trend van het ziekteverzuim in 2020 heeft zich initieel in 2021 doorgezet. Dit is het gevolg van een meer activerende houding vanuit Ithaka om de zieke medewerker te ondersteunen en te stimuleren om aan het herstel te werken. De dalende trend was zichtbaar tot en met oktober. Vanaf november ging de omikron variant van corona rond in de scholen en bleef deze ook rond gaan. De frequentie van het verzuim en het verzuimpercentage schoten omhoog. Het verzuimpercentage over 2021 is 7,29%. De verzuimfrequentie over 2021 is 1,5.

Ook volgend jaar zal het verzuim en de reductie hiervan een aandachtspunt blijven. In 2020 is besloten om afscheid te nemen van de arbodienst waarmee we zo'n acht jaar hebben samengewerkt. De arbodienst bleef in eenzelfde stijl werken als voorheen en betrok de leidinggevende niet als partner in het omgaan met het verzuim. Per februari 2022 zal met een andere organisatie gewerkt gaan worden voor de verzuimbegeleiding.

2.2.4 Personeelsvoorziening

Dit jaar is de arbeidsmarkt nog krappere geworden. Er zijn te weinig leerkrachten om de vacatures te kunnen bezetten. Dit gegeven, samen met de NPO gelden die ervoor zorgden dat er extra geld was om ondersteuners aan te stellen, maakt dat er een Ithaka werk & leertraject is gestart om zelf een bijdrage te leveren aan het vergroten van de groep leerkrachten. Medewerkers kunnen worden aangenomen en terwijl zij werken als ondersteuner, doen zij ook de PABO (in 4 jaar) en kunnen zij later instromen als leerkracht. Het traject bleek zeer populair, er waren veel geïnteresseerden. Uit de selectie zijn 13 medewerkers gekozen om aan het traject te beginnen.

Het zij-instroom traject is een populair traject voor mensen die leerkracht willen worden. Het is een intensief traject met een groot risico op uitval. Als er een vacature is waarop een zij-instromer kan starten, kiest Ithaka er bij voorkeur voor om iemand aan te nemen die al lesgegeven heeft, bijvoorbeeld als vakleerkracht, of als docent in het VO of op andere wijze. In het zij-instroomtraject is het principe dat je meteen voor de klas staat terwijl je ondertussen een tweejarige studie doet. Dankzij de NPO gelden is het voor een enkele zij instromer ook mogelijk geweest om een korte periode mee te lopen naast een leerkracht die al vaardig is. De zij instromer krijgt naast de aanstelling voor het werk als leerkracht (meestal twee of drie dagen) een aanstelling van vier uur erbij als betaalde studietijd, de overige tijd voor de studie investeert de medewerker zelf. Iedere startende leerkracht, dus ook de zij instromer, krijgt begeleiding van een coach om het eigen maken van leerkrachtvaardigheden te ondersteunen.

In 2020 zijn drie leerkrachten via het zij-instroomtraject begonnen. De animo hiervoor is groot. In 2021 zijn zeven leerkrachten via het zij-instroom traject gestart.

Het vinden van invallers blijft een probleem, de vacatures in de formatie hebben voorrang. Deze kunnen met grote moeite worden ingevuld. Dankzij de flexibiliteit van leerkrachten, de inzet van ondersteuners die soms ook voor de klas staan en dankzij de directeuren die steeds opnieuw alles regelen, hebben de scholen continuïteit van onderwijs kunnen geven. Tijdens de coronagolven die langs kwamen, was het regelmatig nodig om klassen voor korte tijd niet naar school te laten komen, dit was soms ook inherent aan de ziekte van de leerkrachten.

Startende leerkrachten en directeuren in het vrijeschoolonderwijs (net van de PABO, zij-instroom of overstappend van het reguliere onderwijs) krijgen een coachingstraject aangeboden door een Ithaka-coach.

2.2.5 Personeelsbeleid

2021 is opnieuw geen gewoon jaar geweest, maar wederom een jaar dat in het teken heeft gestaan van de corona pandemie. We hebben opnieuw te maken gekregen met lockdowns. Veel heeft in het teken gestaan van het vormgeven aan de continuering van het onderwijs.

Daarnaast is er ook doorgedaan met andere zaken:

- Het taakbeleid/werkverdelingsbeleid heeft handen en voeten gekregen en is geïmplementeerd. In aansluiting op de grote instroom die we aan het begin van het schooljaar hadden, is een introductieprogramma georganiseerd, hierin werd kennis gemaakt met de verschillende aspecten van het vrijeschoolonderwijs en konden mensen elkaar leren kennen.

- De eerste gedachten zijn gedeeld over hoe om te gaan met ontwikkeling van de medewerkers, welke mogelijkheden zijn er en wat gaan we nog verder organiseren en met welke instrumenten gaat dat gebeuren. Dit is iets wat in 2022 meer vorm zal gaan krijgen.
- Een vergelijkbare stap is gezet met het kijken naar de gesprekkencyclus, hoe gaat die beter passen bij de besturingsfilosofie die volop in ontwikkeling is. Ook dit onderwerp zal zijn vervolg krijgen in 2022.
- Het personeelsbeleid wordt in samenwerking met bestuur, directeuren, HR en GMR ontwikkeld. Directeuren zijn verantwoordelijk voor de implementatie van beleid in de afzonderlijke scholen. Waar nodig wordt externe expertise ingehuurd.
- De gebruikelijke werkwijze die gevolgd wordt, is via een werkgroepen structuur. Per te ontwikkelen beleidsonderwerp wordt een werkgroep ingericht die met elkaar beleid ontwikkelt. De werkgroep bestaat uit een samenstelling van functies die relevant zijn voor het onderwerp. Hierin kunnen directeuren, IB-ers, leerkrachten en stafmedewerkers (medewerker kwaliteit, HR, algemeen beleid) plaatsnemen. De bestuurder stimuleert het gesprek, inspireert door het stellen van kritische vragen en het geven van meningen. Er is in het algemeen geen 'topdown' werkwijze. De bestuurder stelt het beleid aan het einde van het ontwikkelproces vast. Vanzelfsprekend worden instemming of adviesorganen betrokken wanneer dit wettelijk geregeld is.

2.3 Huisvesting & facilitair

2.3.1 Algemeen

Sinds medio 2020 zijn we een samenwerking aangegaan met een nieuwe huisvestingsspecialist: Sineth. Sineth heeft alle schoolpanden die onder verantwoordelijkheid van Ithaka vallen in onderhoud genomen. Zij ontzorgen in de acute onderhoudsvraagstukken en coördineren de planning en uitvoering van het meerjaren onderhoud. We hebben het afgelopen jaar gemerkt dat deze nieuwe partner ervoor zorgt dat er meer control is gekomen op huisvestingsgebied.

Er is een totaalplan aan onderhoudswerkzaamheden (gebaseerd op de MJOP 2020) voor de gehele stichting en de afzonderlijke scholen opgesteld, waarbij spreiding van de uitgaven en noodzakelijke werkzaamheden en het stuk voor stuk op orde brengen van alle locaties van Ithaka uitgewerkt is. Jaarlijks wordt er een nieuw jaarplan opgesteld en opgevolgd. Dit toont ook in de werkelijkheid, lekkages die al jaren voor overlast zorgen op de VS Hoorn zijn opgelost, er wordt gewerkt aan bestrating van schoolpleinen die al lange tijd niet op orde was, er worden keukens vervangen en vloeren gelegd. Langzaam tonen een aantal van onze gebouwen weer verzorgd en up-to-date. Het is duidelijk geworden dat beheersing van onderhoud en gebouwen zwak ontwikkeld was bij Ithaka, hier was koers en planning noodzakelijk. Het lukt om met de gereserveerde budgetten stap voor stap te werken naar een goed niveau van onderhoud.

2.3.2 Individuele scholen

Nieuwbouw Rudolf Steinerschool Haarlem Zuid

De verbouw/nieuwbouw aan de Duitslandlaan is eind 2021 afgerond. Met ingang van januari 2022 is de nieuwbouw aan de Duitslandlaan gereed en is de school verhuisd van de Aziëweg naar de Duitslandlaan. Deze vestiging is een dislocatie van de vestiging aan de Engelandlaan. Beide scholen liggen nu op korte afstand van elkaar. In beide gebouwen zitten zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs.

Op de locatie Duitslandlaan zijn extra vierkante meters toegevoegd om kinderopvang te kunnen verwezenlijken. Deze extra kosten (€ 154.050 bijdrage niet gesubsidieerd bouwoppervlak) zijn betaald uit private middelen. Daarnaast is er een eigen bijdrage geweest van € 45.000 voor aardgasvrij bouwen, een verplichting binnen de gemeente Haarlem. Deze eigen bijdrage wordt de komende jaren 'terugverdiend' door een afname in de exploitatiekosten.

Uitbreiding Waterlandschool Purmerend

Met de gemeente Purmerend is gesprek gaande over mogelijke nieuwbouw in een nieuw te bouwen ecowijk in Purmerend. Dit is een onverwachte wending in de uitbreidingsplannen die in ontwikkeling waren. Mogelijke nieuwbouw heeft ondanks deze ontwikkelde plannen toch de voorkeur van deze school. Een nieuw, duurzaam met hout gebouwde school in een ecowijk past bij de identiteit van de vrijeschool en heeft naar onze mening meer waarde dan uitbreiding van het huidige pand. Deze uitbreidingsplannen zijn dan ook tot nader order en in goed overleg met de gemeente opgeschort. Echter heeft de gemeente moeite met het vinden van de juiste plek in de nog te ontwikkelen ecowijk, dit geeft meer vertraging dan wenselijk is voor de school. De school heeft meer ruimte nodig dan het gebouw biedt, hiervoor zijn alternatieven aangedragen die deze problemen zouden kunnen opheffen, maar de gemeente heeft deze vooralsnog afgewezen, omdat zij de kostenverhoging die daarbij hoort niet wil dragen. Begrijpelijk, maar de vertraging gaat intussen door. Het bestuur hoopt hier in Q2 2022 met de gemeente Purmerend uit te zijn.

Overname Pand nevenlocatie Haarlem Noord

Het pand aan de Wouwermanstraat in Haarlem Noord zal worden overgedragen aan de stichting. Aanvankelijk leek het vanwege nieuwbouwplannen op de locatie Lindeboom niet handig om het gebouw in eigendom te nemen. Inmiddels blijkt dat deze nieuwbouwplannen nog jaren op zich laten wachten. De stichting wil daarmee zelf verantwoordelijkheid nemen voor het onderhoud aan het pand waarin de Vrije School Kleverpark gehuisvest is. Sineth begeleidt deze transitie. Naar verwachting wordt dit in 2022 afgerond.

Vergaderzaal op stafbureau gebouwd

Het stafbureau van Ithaka heeft ook het nodige onderhoud gehad, ramen lekten en muren waren daardoor beschadigd. Daarnaast hebben we geïnvesteerd in het creëren van een goede vergaderlocatie voor het team directeuren, de Raad van Toezicht, de staf van Ithaka en voor scholingsbijeenkomsten van de organisatie door kantoren samen te voegen. Dit maakt het mogelijk om op eigen locatie te vergaderen en minder gebruik te hoeven maken van ruimtes buiten de organisatie. Ook dit is een onderdeel van professionalisering van onze relatief jonge organisatie.

2.3.3 Toekomstige ontwikkelingen

In Alkmaar staat een verbouwing/renovatie op het Integraal Huisvestings Plan (IHP) van 2024 en 2025. Hiermee wordt in 2023 een start gemaakt. Het huisvestingsbureau Sineth is hierbij nauw betrokken.

2.4 ICT

We hebben veel geïnvesteerd in een veilig netwerk dat overal en altijd beschikbaar is. Een netwerk van alle Ithaka scholen waarbij samenwerking soepel kan verlopen en in de toekomst ook geïntensiveerd kan worden. De infrastructuur zorgt voor een goede samenwerking en het uitrollen van best practice.

Waar de scholen eerder gebruik maakten een eigen netwerk, zijn alle scholen nu opgenomen in een gezamenlijke Microsoft tenant. Daarnaast zijn ook alle schooldevices (laptops, desktops en eventuele digiborden) gezamenlijk in een beheer structuur gekoppeld, namelijk 'Intune'.

Dit zorgt er voor dat de devices centraal geüpdatet worden, policy regels centraal uitgerold worden en dat rechten beperkt worden, waardoor schadelijke software niet zomaar op een device geïnstalleerd kan worden.

In het kader van de verbetering van onze AVG is er een tweestapsverificatie ingesteld voor zowel de Office omgeving van de scholen in de stichting als ook voor ParnasSys, waardoor deze digitale omgeving beter beschermd is. Er wordt regelmatig gekeken naar manieren om ons netwerk veilig te houden. Zo is recentelijk de eerste 'aanval' simulatie de organisatie ingestuurd; er werd een phishingmail verspreid (door de organisatie zelf), om een realistisch beeld te krijgen van de potentiële risico's van een dergelijke aanval, maar ook zeker om de medewerkers te trainen in het herkennen van en omgaan met een phishingaanval.

Er wordt komend jaar een alomvattend ICT beleidsdocument opgesteld in samenwerking met ICT systeembeheerders van andere besturen van vrijescholen. De stichting doet dit in samenwerking opdat er optimaal gebruik gemaakt kan worden van kennis in het netwerk.

2.5 Financieel beleid

2.5.1 Doelen en resultaten

- In 2021 is een start gemaakt aan een nieuw financieel beleidsplan. Hiervoor worden diverse geledingen gevraagd om mee te denken, zoals de werkgroep financiën GMR, werkgroep financiën directeuren overleg en auditcommissie RVT. Het financieel beleidsplan is nog niet gereed.
- Er is in 2020 een risicoanalyse opgesteld. Deze analyse wordt in 2022 geëvalueerd en bijgesteld.
- In 2021 zijn we gestart met de voorbereidingen voor een nieuwe manier van rapporteren. Hiervoor is een start gemaakt voor het maken van een nieuw dashboard voor de stichting waar alle deelgebieden in één overzicht zichtbaar zijn. Het betreft hierbij personeel, onderwijskwaliteit en financiën. De verwachting is dat het dashboard voorjaar 2022 klaar is en in gebruik wordt genomen. Het dashboard komt ter beschikking van bestuur, stafmedewerkers en directeuren.
- Maandelijks worden de cijfers per school in een digitaal overleg besproken met de directeur. Dit zorgt ervoor dat de directeuren de diverse systemen beter begrijpen en meer inzicht krijgen in de bestedingen van hun school. Daarnaast draagt dit bij aan een betere beheersing van de schoolfinanciën.
- In 2021 hebben we een externe organisatie ingeschakeld voor contractbeheer en aanbestedingen. Dit heeft tot gevolg gehad dat we aan een Europese aanbesteding hebben meegedaan voor multifunctionals. Dit betekent de komende jaren een kostenbesparing. Daarnaast is het een voordeel voor onze organisatie dat de contracten van alle scholen t.z.t. gelijktijdig aflopen.
- Nadat bekend werd dat met ingang van 1 januari 2023 de nieuwe wet bekostiging voor het primair onderwijs is aangenomen, zijn we een onderzoek gestart naar hoe Ithaka in aanmerking kan komen voor de uitzonderingsbepaling in de wet. Deze nieuwe bekostiging veroorzaakt een enorme daling van de Rijksbijdragen (naar verwachting ongeveer € 660.000) voor de stichting. Dit negatieve financiële effect van deze wijziging in de bekostiging geldt voor nagenoeg alle vrijescholen in Nederland. In samenwerking met de vereniging voor vrijescholen wordt daarom juridisch onderzocht wat de mogelijkheden voor bezwaar en uitzondering van de vrijescholen zijn.
  - Binnen Ithaka is er een interne werkgroep opgericht die de verschillende scenario's gaat uitwerken hoe we als stichting deze vermindering van de baten kunnen opvangen. Deze werkgroep wordt gevormd door twee directeuren, twee stafmedewerkers, één GMR lid en de bestuurder.

2.5.2 Treasury

Stichting Vrijescholen Ithaka heeft bij de Rabobank een rekening-courant voor het betalingsverkeer alsmede een spaarrekening met direct opeisbare tegoeden. Daarnaast hebben alle Ithaka scholen eigen bankrekening(en) voor het lokale betalingsverkeer. Het treasurystatuut is in 2017 aangepast naar de nieuwe wetgeving en is in bezit van het ObT.

De totale liquide middelen op 31 december 2021 bedragen € 2.443.630. Stichting Vrijescholen Ithaka heeft geen beleggingen.

In 2017 is door middel van een crowdfunding actie via GreenFundHolland voor € 60.000 aan ledverlichting en vernieuwing van plafonds besteed in de Adriaan Roland Holtschool in Bergen. In 2021 heeft de vierde terugbetaling plaatsgevonden voor een bedrag van € 8.585,66. De restschuld bedraagt nog € 28.251,42. Er zijn in 2021 geen leningen aangegaan. Er hebben ook geen nieuwe crowdfunding acties plaatsgevonden.

Op verzoek kunnen wij u het treasurystatuut toesturen.

2.5.3 Allocatie middelen

Bij Ithaka worden de middelen als volgt verdeeld:

- Afdracht van 4,3% van de inkomsten van het Rijk (met uitzondering van prestatiebox gelden en groeigelden) voor bekostiging stafbureau en Raad van Toezicht.
  - Loonkosten medewerkers stafbureau en bestuurder
  - Kosten huisvestingsadviesbureau Sineth
  - Scholing medewerkers stafbureau en bestuurder
  - Advies bestuurder en externe ondersteuning bestuurder/stafmedewerkers
  - Juridische bijstand
  - Raad van Toezicht
  - Algemene bureaunkosten inclusief huur, schoonmaak etc.

2.5.4 Kosten bestuurlijk apparaat

Op het stafbureau werken eind 2021 in totaal zeven personeelsleden. Dit zijn de bestuurder en de stafmedewerkers. Iedere stafmedewerker heeft zijn/haar eigen specialisme en werkt ter ondersteuning van de bestuurder en de directeurs van de scholen. De specialisaties van de stafmedewerkers zijn; onderwijskwaliteit, personeelszaken, financiën, communicatie en managementondersteuning. De loonkosten over 2021 bedragen € 479.263. De kosten voor de ondersteuning voor huisvesting door Sineth komen ook ten laste van stafbureau en bedragen € 24.321 in 2021. Deze kosten zijn lager dan begroot, dit is van invloed op het resultaat bij het stafbureau. De kosten voor de Raad van Toezicht bedragen € 44.275. Daarnaast zijn er kosten voor juridische bijstand, advies, scholing en algemene bureaunkosten. In 2021 is er een positief resultaat van € 13.389 bij het stafbureau.

2.5.5 Kosten bovenschools

- Afdracht van 40% prestatieboxgelden voor kwaliteitsimpulsen tot 1 augustus 2021.
  - Talentontwikkeling door uitdagend onderwijs
  - Duurzame onderwijsverbetering
  - Professionele scholen
  - Doorgaande ontwikkellijnen
- 100% afdracht vanaf augustus 2021 van het budget bijzondere bekostiging professionalisering en begeleiding starters schoolleiders. Dit budget wordt bovenschools besteed aan kwaliteitsimpulsen door middel van professionaliseren, coachen en bijscholen.
- Bovenschoolse afdracht per leerling voor bovenschoolse middelen.
  - Externe advisering
  - Contributies
  - Verzekeringen
  - GMR
  - Bovenschools personeel
  - Onvoorzien

De besluitvorming heeft plaatsgevonden tijdens het directeurs overleg en is na akkoord ter advisering voorgelegd aan de GMR en Raad van Toezicht en wordt jaarlijks opnieuw besproken. Alle organen zijn akkoord gegaan met deze allocatie van de middelen.

2.5.6 Onderwijsachterstandsmiddelen

Binnen de stichting is de vrijeschool in Zaandam de enige school die deze middelen ontvangt. De school krijgt deze in het kader van een overgangsregeling. De leerling populatie is de laatste jaren veranderd, hierdoor zal de school in de toekomst niet meer in aanmerking komen voor deze achterstandsmiddelen.

Het beleid van de stichting is dat deze middelen volledig naar deze school gaan. De school zelf besluit waarvoor zij deze middelen wil inzetten. Het team aldaar bepaalt met IB en directie welke leerlingen en klassen dit budget nodig hebben en daarvoor wordt het budget beschikbaar gesteld. Er wordt met name ingezet op extra taal- en rekenbegeleiding. Vanaf 2022 vervalt dit budget

2.5.7 Subsidies

In 2021 hebben we verschillende subsidies ontvangen van het Ministerie. Dit maakte het lastig om de vooraf opgestelde begroting goed te volgen en te controleren. In totaal heeft Ithaka veel extra middelen ontvangen, maar vanzelfsprekend ook veel extra uitgaven gedaan. Onderstaand een korte omschrijving van de verschillende subsidies en extra middelen die we in 2021 hebben ontvangen.

Coronasubsidie

In 2020 is er extra geld vanuit het Ministerie beschikbaar gekomen om de leerachterstanden door thuisonderwijs tijdens de schoolsluitingen in te lopen. Deze gelden zijn voor 2/9 deel opgenomen in de boekhouding van 2020. Het overige 7/9 deel is opgenomen bij de baten in 2021. Deze middelen zijn ingezet voor onderwijsbegeleiding, extra ondersteunend personeel en digitale ondersteuning door aanschaf van laptops, tablets, software, zodat alle leerlingen die dit nodig hebben extra ondersteuning kunnen krijgen en de leerachterstand mogelijk wordt ingelopen.

Extra Handen in de Klas subsidie

In kalenderjaar 2021 heeft het Ministerie extra geld beschikbaar gesteld via het budget Extra Handen in de Klas. Omdat de Ithaka scholen zich in negen verschillende gemeenten bevinden, zijn de aanvragen verzorgd door zogenaamde penvoerders in de diverse gemeenten. Alle scholen hebben deze subsidie ontvangen (de school in Purmerend heeft alleen voor het 1^e tijdvak deze extra middelen ontvangen). In totaal heeft Ithaka € 325.000 ontvangen voor Extra Handen in de Klas. Deze gelden zijn vooral ingezet voor extra personele ondersteuning door onderwijsassistenten en leerkrachten die hiervoor een tijdelijke uitbreiding hebben gekregen.

Subsidie Bewegingsonderwijs

In 2021 hebben we subsidie bewegingsonderwijs aangevraagd en deze aanvraag is gehonoreerd. Hiervoor is een procesbegeleider aangesteld. Deze procesbegeleider doet onderzoek naar de stand van bewegingsonderwijs in de organisatie en doet aanbevelingen om dit beter op orde te maken. Meer uren bewegingsonderwijs en doelgerichter bewegingsonderwijs zijn speerpunten in dit onderzoek.

NPO gelden

Sinds 1 augustus 2021 hebben alle scholen de beschikking over extra gelden uit het budget Nationaal Plan Onderwijs ontvangen. Hiervan heeft Ithaka in 2021 in totaal € 735.000 ontvangen. Dit bedrag is in 2021 niet geheel uitgegeven, ongeveer € 190.000 wordt pas later uitgegeven.

De NPO gelden worden in de boekhouding verantwoord door middel van een speciale subcode. Voor verdere informatie over het Nationaal Plan Onderwijs verwijzen we naar hoofdstuk 2.1.3 op bladzijde 16.

2.5.8 Ouderbijdragen

Binnen onze scholen vragen we ouders naar een vrijwillige ouderbijdrage om extra uitgaven te kunnen bekostigen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan specifieke vrijeschool vakken zoals eurutmie, eurutmiebegeleiding, koorlessen, toneeluitvoeringen, etc. Hierbij wordt er soms aan halve klassen lesgegeven, zoals ook onder andere bij handwerken en handenarbeid. Wij communiceren duidelijk dat dit een vrijwillige ouderbijdrage betreft, waarbij leerlingen nooit uitgesloten worden van deelname aan desbetreffende activiteiten.

2.6 Risico's en risicobeheersing

Interne risicobeheersingssysteem

Voorjaar 2020 heeft Ithaka een risicobeleid opgesteld. Onderdeel van het risicobeleid is de risicoanalyse, hierbij zijn een groot aantal risico's in kaart gebracht op de gebieden Onderwijs, kwaliteit en identiteit, Personeel, Financiën, Huisvesting en ICT en Bestuur en organisatie.

Als voorbeeld beschrijven we hieronder de uitwerking van het gebied Onderwijs. Wat zijn de risico's en welke beheersmaatregelen nemen we om de risico's zoveel mogelijk te beperken.

- Onderwijs:
  - Risico: Onderwijsresultaten blijven achter bij de gestelde doelen – Beheersmaatregel: periodieke toetsing en sturing op naleving van de processen. Investing in professionalisering
  - Risico: Inspectie beoordeelt de school als (zeer) zwak – Beheersmaatregel: actieplan kwaliteit uitvoeren en borgen. Controlling en sturing op naleving van de processen
  - Risico: Er zijn klachten van ouders over het onderwijs en/of de zorg – Beheersmaatregel: Periodieke toetsing (eens per 2 jaar enquêtes) en sturing op naleving processen
  - Risico: Het kwaliteitssystem is niet toereikend (incl. uitval IB-ers) – Beheersmaatregel: Aanpassen en verbeteren kwaliteitssysteem. Versterken deskundigheid
  - Risico: De school monitort en/of evalueert de leerlingresultaten onvoldoende – Beheersmaatregel: Periodieke toetsing en sturing op naleving processen en analyse 2 x per jaar
  - Risico: Het onderwijsaanbod is onvoldoende gedifferentieerd en/of uitdagend – beheersmaatregel: Versterken deskundigheid en periodieke toetsing
  - Risico: Het aantal zorgleerlingen neemt zodanig toe; school kan onvoldoende passen onderwijs bieden aan kinderen met speciale zorg – Beheersmaatregel: Aannamebeleid vaststellen, goed inrichten zorgproces
  - Risico: De school besteedt onvoldoende aandacht aan sociale veiligheid – beheersmaatregel: controlling en sturing op naleving processen

Op dezelfde uitgebreide manier zijn ook de risico's en beheersmaatregelen van de overige gebieden uitgewerkt.

We vinden het belangrijk dat een aantal punten een vaste plek verdienen binnen onze organisatie zodat we altijd oplossingsgericht kunnen werken. Daarom worden evaluaties regelmatig besproken, creëren we draagvlak binnen het directeurenteam en spreken we mensen aan op ongewenst gedrag. We hebben per risico of risicogroep bepaald welk niveau acceptabel is. De maatregelen worden bepaald op basis van een inschatting van enerzijds het verwachte effect van de beheersmaatregel en anderzijds de kosten of inspanning die de beheersmaatregel vergt.

Naast de hierboven genoemde deelgebieden zijn er nog andere aspecten die het risicoprofiel van Ithaka bepalen. Denk hierbij bijvoorbeeld de fysieke afstand tussen de scholen (risicospreiding blijft mogelijk), veel verschillende gemeenten en samenwerkingsverbanden (bestuurder is goed zichtbaar bij zowel gemeenten als samenwerkingsverbanden) en de leerlingengroei (dankzij de vele vestigingen kan eventuele leerlingekrimp gecompenseerd worden door de groei van de overige vestigingen). Bij het opstellen van de Risico Analyse hebben we ons vooral gericht op de vermijdbare en strategische risico's. De beheersmaatregelen worden jaarlijks geëvalueerd en indien van toepassing wordt er een update van de beheersmaatregelen gemaakt waardoor we altijd inspringen op de actuele situatie.

In aanvulling op de risicoanalyse zijn er beleidsafspraken gemaakt met de directeuren waardoor de risico's verder beperkt worden:

- De begroting is leidend voor de uitgaven die er in het begrotingsjaar voorgenomen zijn.
- De laatste jaren is er ingezet op toetsing van de betrouwbaarheid van de leerlingenprognoses. Dit zorgt ervoor dat de begroting beter aansluit bij de realiteit.
- Er zijn beleidsafspraken over het minimale en maximale aantal leerlingen in een (nieuwe) klas.
- Er is maandelijks overleg met de directeuren over de 'cijfers'. Hierbij ligt de aandacht met name op financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting op het gebied van personeel en exploitatie. Tevens bevorderen deze gesprekken het financiële inzicht van de directeur en de controle ten opzichte van de begroting.
- Twee keer per jaar is er een gesprek tussen bestuurder, directeur en stafmedewerker financiën over de financiën van de school.
- Twee keer per jaar is er een gesprek tussen bestuurder, directeur en stafmedewerker kwaliteit over de onderwijskwaliteit. Hierbij wordt steeds één speerpunt behandeld.
- Definitieve formaties voor het nieuwe schooljaar worden besproken met de bestuurder, stafmedewerker personeelszaken en stafmedewerker financiën.
- Nieuwe aanstellingen en tijdelijke uitbreidingen worden altijd geaccordeerd door de stafmedewerker personeelszaken.
- Er vinden interne audits plaats voor de onderwijskwaliteit. Hieraan neemt ook altijd een collega-directeur deel.
- Er is voldoende bufferliquiditeit aanwezig om onverwachte tegenvallers op te vangen.
- De ontwikkelingen ten aanzien van onderhoudsverantwoordelijkheid voor de gebouwen en verdere ontwikkelingen vragen meer aandacht en expertise op het vlak van onderwijshuisvesting Duurzaamheid is hierbij een belangrijke factor. In 2020 is overgestapt naar een extern bureau om de huisvesting voor Ithaka uit te voeren en te monitoren. Dit zorgt voor extra expertise binnen de stichting. Tevens zijn alle MJOP's geactualiseerd in 2020.
- Gezien de geografische spreiding heeft Ithaka met zeven verschillende samenwerkingsverbanden te maken. De bestuurder is bekend met/bij alle samenwerkingsverbanden en er is bovenscholens een goed overzicht van de financiële positie van de samenwerkingsverbanden en de te verwachten gelden voor de scholen.
- Door de geografische spreiding heeft Ithaka met negen verschillende gemeenten te maken. De bestuurder is bekend met/bij alle gemeenten en bij gesprekken met de gemeente is de bestuurder en/of directeur aanwezig.
- Bij gemeentegesprekken over huisvesting is naast de directeur of bestuurder ook een medewerker van het huisvestingsbureau aanwezig.
- Het vrijeschoolonderwijs blijft groeien. Er zijn op meerdere plaatsen ouderinitiatieven. Deze ontwikkelingen maken dat Ithaka een periode tegemoet gaat waarin het vrijeschoolonderwijs verder ontwikkeld en versterkt kan worden.

Het bestuur van de Stichting Vrijescholen Ithaka is verantwoordelijk voor de interne risicobeheersing en controlesystemen. We maken bij dit alles gebruik van verschillende instrumenten:

- Bij de beleidsvorming en evaluatie maken we zoveel mogelijk gebruik van de zogeheten Plan, Do, Check & Act-cyclus. Dit betekent bijvoorbeeld dat we beleidsplannen op gemeenschappelijk of op schoolniveau vertalen in gedetailleerde begrotingen.
- Het speciaal voor Ithaka ontworpen dashboard (gereed mei 2022) dat in een oogopslag inzicht geeft in de organisatie en/of in de verschillende locaties.

- Ons treasurybeleid en de voor treasury geldende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgelegd in een treasurystatuut.
- De accountant controleert in ieder geval de rechtmatigheid van onze bestedingen en stelt een verklaring op bij de jaarrekening.
- We hebben alle relevante financiële kaderafspraken vastgelegd.

Op verzoek kunnen wij u het risicobeleidsplan toesturen.

3. Verantwoording financiën

Dit hoofdstuk bevat de verantwoording over de financiële staat van de stichting. Het geeft de belangrijkste financiële gegevens weer en is los van de jaarrekening te lezen. De eerste paragraaf gaat in op ontwikkelingen in meerjarig perspectief, de tweede paragraaf geeft een analyse van de staat van baten en lasten en de balans en in de laatste paragraaf komt de financiële positie van de stichting aan bod.

3.1 Ontwikkelingen in meerjarig perspectief

Leerlingen

	Vorig jaar (T-1)	Verslagjaar (T)	T+1	T+2	T+3
Aantal leerlingen	2462	2586	2688	2745	2768

- De dislocaties Kleverpark en De Lindeboom (voorheen behorend bij BRIN-nummer 09DF Vrije School Kennemerland) hebben met ingang van 1 augustus 2021 een eigen BRIN-nummer gekregen, 31RX. Hierdoor zijn er meer financiële middelen beschikbaar gekomen voor deze scholen. Door de bekostigingssystematiek van het ministerie heeft de Vrije School Kennemerland in de periode augustus tot en met december 2021 te veel middelen ontvangen. Dit is in januari 2022 herzien door DUO en is het te veel ontvangen bedrag ingehouden. Op moment van schrijven van dit verslag blijkt dat er nog steeds te veel geld wordt overgemaakt door DUO. We zijn in afwachting van een herziening en tot die tijd wordt het te veel ontvangen bedrag opgenomen in een balanspost.
- Het leerlingenaantal blijft de komende jaren nog doorgroeien, hoewel de groei langzaam minder groot zal zijn. Inmiddels is ook de Waterschool in Purmerend uitgegroeid tot een school met negen klassen. De komende jaren zullen er nieuwe klassen komen bij de zogenaamde groeischolen (Castricum, Haarlem Noord vestiging de Lindeboom) en de uitgroei van de combinatieklassen scholen (Hillegom). De grootste uitdaging hierbij is het vinden van voldoende professionele leerkrachten.

3.1.1 FTE

Aantal FTE	verslagjaar (T)	T+1	T+2	T+3
directie/management	12,0865	11,3888	11,2417	11,125
onderwijzend personeel	137,9648	142,7157	140,3137	139,7298
ondersteunend personeel	27,9188	42,0963	44,5223	29,5313

Het aantal fte in het verslagjaar is inclusief vervangers voor kort- en langdurige afwezigheid. De jaren daarna zijn deze vervangers niet meegenomen. Door de toekenning van de NPO gelden, zien we dat in 2022 en 2023 het aantal fte bij onderwijzend personeel en onderwijsondersteunend personeel flink toeneemt. Dit komt door de toekenning van de NPO gelden.

Door de start van nieuwe klassen en natuurlijk verloop zullen er de komende jaren nieuwe leerkrachten nodig zijn. Voor het werven van nieuwe leerkrachten worden sinds enkele jaren kennismaking middagen georganiseerd voor belangstellende leerkrachten. Daarnaast proberen we via stageplaatsen, zij-instroom en overige initiatieven nieuwe personeelsleden aan ons te binden. Voor verdere informatie over personeel verwijzen we naar hoofdstuk 2.2 blz. 22.

3.2 Staat van baten en lasten en balans

3.2.1 Staat van baten en lasten

	Vorig jaar (T-1) -2020	Begroting verslagjaar (T) - 2021	Realisatie verslagjaar (T) - 2021	T+1 - 2022	T+2 - 2023	T+3 - 2024		Verskil verslagjaar t.o.v. begroting	Verskil verslagjaar t.o.v. vorig jaar
BATEN									
Rijksbijdragen	15.552.500	15.840.860	17.519.180	17.078.070	17.089.210	16.603.600		1.678.320	1.966.680
Overige overheidsbijdragen	89.100	56.000	55.260	68.830	41.000	41.000		-740	-33.840
Baten werk in opdracht van derden	0	18.000	0	22.720	22.720	22.720		-18.000	0
Overige baten	788.300	760.500	766.820	768.800	816.050	782.500		6.320	-21.480
TOTAAL BATEN	16.429.900	16.675.360	18.341.260	17.938.420	17.968.980	17.449.820		1.665.900	1.911.360
LASTEN									
Personeelslasten	14.414.500	13.984.940	14.909.970	15.520.680	15.262.840	14.957.760		-925.030	495.470
Afschrijvingen	177.800	185.830	216.110	223.500	229.470	222.220		-30.280	38.310
Huisvestingslasten	1.183.000	1.114.580	1.209.110	1.286.880	1.257.330	1.258.980		-94.530	26.110
Overige lasten	1.068.100	1.230.950	1.187.450	1.307.170	1.233.700	1.230.920		43.500	119.350
TOTAAL LASTEN	16.843.400	16.516.300	17.522.640	18.338.230	17.983.340	17.669.880		-1.006.340	-815.590
Saldo baten en lasten	-413.500	159.060	818.620	-399.810	-14.360	-220.060		659.560	1.232.120
Saldo financiële baten en lasten	-6.800	-5.900	-13.750	-10.900	-10.900	-10.900		-7.850	-6.950
Saldo buitengewone baten en lasten								0	0
TOTAAL RESULTAAT	-420.300	153.160	804.870	-410.710	-25.260	-230.960		651.710	1.225.170

- De belangrijkste verschillen in het resultaat van het verslagjaar t.o.v. begroting zijn:
  - De rijksbijdragen zijn € 1.678.320 hoger dan begroot. Dit komt door:
    - De toekenning van verschillende subsidies in het verslagjaar die na de begroting beschikbaar zijn gesteld door het ministerie. NPO + € 735.926, corona achterstanden subsidie en zij-instroom - € 95.428, EHK + € 327.947, overige subsidies OCW formatie - € 4.508 en overige subsidies + € 145.735. In totaal hebben we € 1.109.265 meer subsidie ontvangen dan begroot.
    - Normvergoeding formatie + € 252.856.
    - Normvergoeding achterstandenbeleid - € 407.
    - Normvergoeding P&A + € 187.645.
    - Bijzondere bekostiging professionalisering en begeleiding starters en schoolleiding + € 114.414.
    - Normvergoeding materieel + € 18.220.
    - Rijksbijdragen SWV-formatie + € 47.477.
    - Meer groeibekostiging dan begroot + € 126.589.
    - Minder door opheffing prestatiebox - € 187.994.
  - De overige overheidsbijdragen zijn nagenoeg conform begroting.
  - Overige Baten werk iov derden zijn lager dan begroot omdat deze baten zijn geboekt op detachering personeel.
  - Overige baten zijn nagenoeg gelijk aan de begroting, we zien hierbij dat de ouderbijdragen lager zijn dan begroot en dat de huuropbrengsten hoger zijn dan begroot + € 26.169. Ook is er geld ontvangen voor SOL subsidie + € 22.440. Hiervoor is personeel aangesteld (tijdelijke uitbreiding) op de Vrije School Kleverpark.

- De personele lasten zijn € 925.030 hoger dan begroot. Dit komt door:
  - Lonen en salarissen + € 690.580. Hierbij zijn de niet begrote uitkeringslasten verrekend. De overschrijding komt met name door benoemingen t.l.v. de toegekende subsidies EHK en NPO.
  - Overige personele lasten + € 234.450. Hierbij vallen vooral de loonkosten derden, scholing en personeel en arbeidsmarktbeleid op. Deze drie gebieden kennen allemaal een forse overschrijding ten opzichte van de begroting. Dit komt met name door uitgaven ten laste van de toegekende subsidies. Aan de andere kant zijn de overige personele lasten lager dan begroot. Dit komt met name doordat er bovenschools een groot aantal overige personele lasten zijn begroot die uiteindelijk zijn geboekt bij lonen en salarissen en/of loonkosten derden.
- De afschrijvingen zijn hoger dan begroot + € 30.280. Dit komt door:
  - Extra investeringen waren mogelijk door de toegekende extra subsidies zoals NPO en corona achterstanden subsidies.
- De huisvestingslasten zijn hoger dan begroot + € 94.530. Dit komt vooral door:
  - Hogere huurkosten dan begroot + € 29.223. Dit komt voor het grootste deel door afrekening servicekosten voorgaande jaren (2017 tot en met 2020) door de Gemeente Haarlem en teruggevoerde MI kosten 2020 van de opgeheven school De Meiboom door de Gemeente Haarlemmermeer.
  - Ook de kosten voor energie en water zijn hoger dan begroot + € 14.678.
  - Door de coronapandemie zijn de schoonmaakkosten hoger dan begroot door extra schoonmaak en meer schoonmaakmiddelen + € 33.494.
  - Ook de overige huisvestingslasten zijn hoger dan begroot. Hier zijn geen opvallende oorzaken aan te wijzen + € 20.827.
  - Aan de andere kant waren de heffingen iets lager dan begroot
- De overige lasten zijn lager dan begroot - € 43.500. De grootste verschillen zijn:
  - Overige beheerslasten - € 118.839. Een groot deel van de overige beheerslasten zijn bovenschoolse posten. Deze zijn wel uitgegeven, maar afgeboekt op andere grootboeknummers
  - ICT-licenties + € 55.286.
  - Wervingskosten en PR/Schoolkrant zijn lager dan begroot - € 32.500.
  - Verbruiksmateriaal onderwijs + € 53.613. Dit komt voor een groot deel ten laste van NPO gelden.
  - Kopieerkosten + € 19.182. Door deelname aan een Europese aanbesteding in 2021 (startdatum april 2022), zullen de kopieerkosten de komende jaren afnemen.
- De belangrijkste verschillen van het resultaat in het verslagjaar t.o.v. voorgaand jaar zijn:
  - Rijksbijdragen, we hebben in 2021 in totaal € 1.966.680 meer ontvangen dan in het voorgaande jaar. Het grootste deel hiervan is te verklaren door de toegekende subsidies en NPO gelden die in 2021 zijn ontvangen, zie hiervoor de toelichting bij de verschillende tussen begroting en verslagjaar zoals hierboven beschreven. Daarnaast is er door de groei van het aantal leerlingen meer geld ontvangen dan in het voorgaande verslagjaar 2020. Het aantal leerlingen op teldatum 1 oktober is toegenomen met 124 leerlingen.
  - De overige overheidsbijdragen zijn lager dan in het vorige verslagjaar. Dit komt doordat er minder geld is ontvangen voor eerste inrichting nieuwe groepen.
  - De overige baten zijn lager dan in het vorige verslagjaar. Dit komt met name omdat er in het vorige verslagjaar 2020 veel subsidies zijn ontvangen voor de 'Samen naar School' klas (SNS-klas) in Bergen € 45.830.
  - Personeelslasten zijn hoger dan in het vorige verslagjaar. Dit komt door benoemingen ten laste van subsidie EHK en NPO gelden.

- Afschrijvingen zijn in 2021 hoger dan in 2020. Door de toegekende subsidiegelden zijn er extra investeringen gedaan, met name op het gebied van ICT en leermethodes.
- De huisvestingslasten zijn hoger dan in 2020. In totaal € 26.110.
- De overige lasten zijn hoger + € 119.350 dan in het vorige verslagjaar. Dit komt onder andere door:
  - Verbruiksmateriaal + € 38.260, dit komt grotendeels ten laste van NPO.
  - Schoolse activiteiten + € 16.879, dit komt met name omdat in het vorige verslagjaar minder uitstapjes en schoolkampen hebben plaatsgevonden door de coronapandemie.
  - ICT-licenties zijn in 2021 veel hoger dan in het vorige verslagjaar. Verschil € 63.519. Waar de scholen eerder gebruik maakten een eigen netwerk, zijn alle scholen nu opgenomen in een gezamenlijke Microsoft tenant. Daarnaast zijn ook alle schooldevices (laptops, desktops en eventuele digiborden) gezamenlijk in een beheer structuur gekoppeld, namelijk 'Intune'.
- De belangrijkste ontwikkelingen in de meerjarenbegroting zijn:
  - Door de groei van het aantal leerlingen zullen de baten de komende jaren verder toenemen.
  - Omdat in 2022 de vordering van € 750.000 op het ministerie vervalt, zal het vermogen van Ithaka afnemen. Dit is zichtbaar in de begroting van 2022 omdat de vordering daarop in mindering is gebracht.
  - De komst van de nieuwe bekostigingsstructuur per 1-1-2023 baart ons grote zorgen. Voor zover we nu kunnen berekenen, betekent dit voor Ithaka een verlaging van de Rijksbijdragen met bijna € 660.000. Dit is opgenomen in de meerjarenbegroting en laat zien dat er de komende jaren tekorten zullen ontstaan als er geen maatregelen worden getroffen. Er is inmiddels een interne werkgroep opgericht die verschillende scenario's heeft opgesteld die op dit moment verder uitgewerkt worden.

3.2.2 Balans in meerjarig perspectief

	Realisatie vorig jaar T-1 - 2020	Realisatie verslagjaar T - 2021	Begroting T+1 - 2022	Begroting T+2 - 2023	Begroting T+3 - 2024
ACTIVA					
VASTE ACITVA					
Immateriële vaste activa					
Materiële vaste activa	1.498.300	1.839.400	1.893.210	1.814.790	1.622.820
Financiële vaste activa					
Totaal vaste activa	1.498.300	1.839.400	1.893.210	1.814.790	1.622.820
VLOTTENDE ACTIVA					
Voorraden					
Vorderingen	786.500	368.970	118.970	118.970	118.970
Kortlopende effecten	0	0			
Liquide middelen	907.800	2.443.790	2.252.210	2.341.470	2.338.980
Totaal vlottende activa	1.694.300	2.812.760	2.371.180	2.460.440	2.457.950
TOTAAL ACTIVA	3.192.600	4.652.160	4.264.390	4.275.230	4.080.770
PASSIVA					
EIGEN VERMOGEN					
Algemene reserve	928.700	1.642.570	1.231.860	1.206.600	975.640
Bestemmingsreserves	56.000	147.000	147.000	147.000	147.000
Overige reserves en fondsen					
Totaal eigen vermogen	984.700	1.789.570	1.378.860	1.353.600	1.122.640
VOORZIENINGEN	600.800	728.200	744.900	773.600	802.300
LANGLOPENDE SCHULDEN	36.800	28.250	20.050	11.850	3.650
KORTLOPENDE SCHULDEN	1.570.300	2.106.140	2.120.580	2.136.180	2.152.180
TOTAAL PASSIVA	3.192.600	4.652.160	4.264.390	4.275.230	4.080.770

- De belangrijkste mutaties in de balansposten in het verslagjaar t.o.v. het voorgaande jaar zijn:
  - De materiele vaste activa zijn toegenomen ten opzichte van het voorgaande verslagjaar. Dit komt met name doordat er extra investeringen zijn gedaan op het gebied van ICT en leermiddelen
  - De liquide middelen zijn in 2021 flink gegroeid.
    - Dit komt enerzijds doordat er door het Ministerie te veel geld is overgemaakt voor het nieuwe brinnummer 31RX dat is ontstaan uit een verzelfstandiging van een nevenvestiging. DUO betaalt eerst voor de nieuwe school uit (augustus tot en met december) voor bijna 400 leerlingen en herzielt dit pas in januari van het volgende kalenderjaar door de dubbele leerlingen bij de voormalige hoofdvestiging er weer af te trekken. De herziening heeft pas in januari 2022 plaatsgevonden. In de boekhouding is het teveel betaalde bedrag in de balans opgenomen, maar het geld stond wel op de bankrekening.

- Daarnaast zijn niet alle ontvangen subsidie gelden al uitgegeven in 2021.
- Doordat er minder nieuwe klassen starten (er zijn nog slechts 2 groeischolen binnen de stichting), hoeft er ook minder voorgefinancierd te worden. Dit merken we bij het opstellen van de begrotingen, steeds meer scholen kunnen een sluitende begroting opstellen.
- Ook de sluiting van de school in Hoofddorp (jaarlijks een negatieve exploitatie van € 50.000 - € 70.000) zorgt voor een beter resultaat. Voor de stichting is het fijn dat de liquiditeit beter op niveau is.
- De belangrijkste ontwikkelingen in de meerjarenbalans zijn:
  - In de meerjarenbalans zien we de algemene reserve toenemen door het positieve resultaat van 2021. Hierbij worden de private middelen de komende jaren verhoogd, zodat het mogelijk is om uit eigen middelen extra vierkante meters te bouwen voor bijvoorbeeld kinderopvang.
  - De voorziening onderhoud neemt iets toe in 2021 omdat nog niet alle plannen uit het jaarplan onderhoud 2021 ook werden afgerond in 2021. Deze zijn toegevoegd aan het jaarplan 2022.
- Wat zijn de belangrijke toekomstige investeringen en uitgaven vanuit de voorzieningen?
  - De nieuwe MJOP's die in 2020 zijn opgesteld worden de komende jaren verder uitgewerkt en opgevolgd. De Rudolf Steinerschool in Alkmaar krijgt in 2024 een grote renovatie. Dit betekent dat er momenteel alleen de noodzakelijke onderhoudsplannen worden uitgevoerd.
  - In 2022 onderzoekt de stichting of er kinderopvang gerealiseerd kan worden op de Ithaka scholen waarbij de stichting de werkgever is.

3.3 Financiële positie

3.3.1 Kengetallen

Kengetal	Realisatie Vorig jaar (T-1)	Realisatie Verslagjaar (T)	Begroting T+1	Begroting T+2	Begroting T+3	Signalering
Solvabiliteit 2	0,49	0,54	0,50	0,50	0,47	Ondergrens: <0,30
Liquiditeit	1,1	1,3	1,1	1,2	1,1	Ondergrens: <0,75
Rentabiliteit	-0,03	0,04	-0,02	0,00	-0,01	Afhankelijk van reservepositie van het schoolbestuur.

3.3.2 De ontwikkelingen rond contractactiviteiten en zogeheten derden activiteiten

Naast de baten vanuit het Ministerie en het samenwerkingsverband ontvangt de stichting middelen in verband met de verhuur van gedeelten van onze locaties. Dit gaat in de regel om onderwijs gerelateerde activiteiten (denk aan kinderopvang, BSO, etc.). Jaarlijks, ten tijde van het opstellen van de begroting worden de verwachte baten doorgenomen.

Een andere inkomstenbron betreft detacheringen. Wij zijn altijd op zoek naar de beste plek voor onze medewerkers en in een enkel geval liggen die buiten onze stichting. Met de baten zal, indien nodig en mogelijk, gezocht worden naar een vervanger.

3.3.3 Reservepositie

Dankzij een grote inzet van alle betrokkenen zijn we erin geslaagd een financieel stabiele situatie te krijgen voor de stichting. Echter, door de ontwikkelingen met betrekking tot de vereenvoudiging van de bekostiging zal het vermogen van de stichting bij gelijkblijvende omstandigheden in 2026 met ruim € 1.410.000 afgenomen zijn. Allereerst krijgen we in 2022 te maken met het terugdraaien van de vordering op het Ministerie. Voor de stichting betekent dit dat het vermogen afneemt met € 750.000 en dat dit bedrag wordt ingehouden op de exploitatie 2022. Vervolgens start de nieuwe bekostigingsstructuur met ingang van 1 januari 2023. Voor onze stichting betekent dat een forse daling van de Rijksbijdragen met name door de hoge Gewogen Gemiddelde Leeftijd (GGL) binnen onze stichting. Deze gemiddelde GGL bij

Ithaka is 43,6. Dit ligt vier jaar boven de gemiddelde Nederlandse GGL. Op basis van de huidige situatie bedraagt de daling van de baten ongeveer € 660.000 in 2026. Door de overgangsregeling zal het eerste jaar nog meevallen, maar vanaf het tweede jaar heeft deze bekostigingsstructuur al een forse invloed. Dit maakt dat we ons momenteel buigen over de vraag hoe we deze financiële klap kunnen opvangen. Mede op aanraden van de Raad van Toezicht is er een speciale werkgroep opgericht die een drietal scenario's verder uitwerkt. Deze werkgroep bestaat uit twee directeurs, één GMR lid, twee stafmedewerkers en de bestuurder.

Scenario 1: leerlingengroei zonder extra personeel aan te nemen, zorgt voor vollere klassen

Scenario 2: extra middelen genereren door middel van bijvoorbeeld kinderopvang aan te bieden

Scenario 3: minder en/of jonger personeel in dienst nemen, waardoor de klassen voller worden, de werkdruk toeneemt en leeftijdsdiscriminatie is hierbij onwenselijk maar onvermijdelijk.

Hiernaast loopt in samenwerking met de Vereniging van Vrijescholen een juridisch onderzoek om te zien of de vrijescholen in aanmerking kunnen komen voor een uitzonderingspositie binnen de nieuwe wetgeving. Uit berekeningen is gebleken dat nagenoeg alle vrijescholen in Nederland minder Rijksbijdragen ontvangen door de nieuwe bekostigingsstructuur. Dat komt niet overeen met het gegeven dat de nieuwe bekostigingsstructuur budgetneutraal wordt uitgevoerd. Dit geldt duidelijk niet voor de vrijescholen in Nederland. Dit komt met name omdat personeel op onze streekscholen zich verbindt voor meerdere jaren, vaak tot aan de pensioenleeftijd. Er zijn minder vacatures in de regio dan in het reguliere onderwijs waardoor er grote verbinding ontstaat met de werkplek. Daarnaast stromen leerkrachten in het vrijeschool onderwijs vaak op latere leeftijd pas in, bijvoorbeeld als zij-instromer of na eerst een aantal jaar in het reguliere onderwijs te hebben gewerkt.

De komende jaren zullen verdere bezuinigingen onvermijdelijk zijn om deze twee financiële klappen op te vangen. We dachten op de goede weg te zijn. Echter, door de nieuwe financieringsstructuur verandert het toekomstbeeld. Dit wordt duidelijk in onderstaande tabel die de impact van de nieuwe bekostiging weergeeft.

	2022		2023		2024	
	begroting		begroting		begroting	
	definitief	minus vordering ocw	regulier	zonder nw bekostiging	regulier	zonder nw bekostiging
3.1 Rijksbijdragen	17.078.070	17.835.399	17.089.210	17.245.313	16.603.600	16.915.614
3.2 overige overheidsbijdragen en subsidies	68.830	68.833	41.000	41.000	41.000	41.000
3.4 baten werk i.o.v. derden	22.720	22.720	22.720	22.720	22.720	22.720
3.5 overige bijdragen	768.800	768.800	816.050	816.050	782.500	782.500
TOTALE BATEN	17.938.420	18.695.752	17.968.980	18.125.083	17.449.820	17.761.834
4.1 totale personele lasten	15.520.680	15.520.680	15.262.840	15.262.840	14.957.760	14.957.760
4.2 totale afschrijvingen	223.500	223.500	229.470	229.470	222.220	222.220
4.3 totale huisvestingslasten	1.286.880	1.286.880	1.257.330	1.257.330	1.258.980	1.258.980
4.4 totale overige lasten	1.307.170	1.307.170	1.233.700	1.233.700	1.230.920	1.230.920
TOTALE LASTEN	18.338.230	18.338.230	17.983.340	17.983.340	17.669.880	17.669.880
5 saldo financiële baten en lasten	-10.900	-10.900	-10.900		-10.900	-10.900
BEDRIJFSRESULTAAT	-410.710	346.622	-25.260	141.743	-230.960	81.054

Verder blijven we voortgaan zoals we de laatste jaren hebben ingezet:

- We proberen zoveel mogelijk Interim personeel te vermijden
- De investeringen worden gemaximaliseerd
- Daar waar mogelijk wordt de inzet van met name het onderwijsondersteunend personeel teruggebracht conform de kengetallen zoals deze stichting breed zijn vastgesteld.

Bijlagen

4.1 Bijlage 1 – Scholen op de kaart

04NH – Adriaan Roland Holtschool – Bergen

- Schoolwebsite: <https://www.arhbergen.nl/>
- Scholen op de kaart:
<https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/9902/Adriaan-Roland-Holtschool-ob?school=9902&presentatie=1&sortering=2>

06QZ – Westfriese Vrijeschool Parcival – Hoorn

- Schoolwebsite: <https://www.parcival-hoorn.nl/>
- Scholen op de kaart:
<https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/zoeken?q=nachtegaal%20146,%201628%20dj%20hoorn,%20nederland&presentatie=1&sortering=2>

06RD – Vrije School Zaanstreek – Zaandam

- Schoolwebsite: <https://www.vrijeschoolzaanstreek.nl/>
- Scholen op de kaart:
<https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/22853/Vrije-School-Zaanstreek?woonplaats=zaandam&presentatie=1&sortering=2>

09DF – Vrije School Kennemerland – Haarlem

- Schoolwebsite: <https://www.vskennemerland.nl/>
- Scholen op de kaart:
<https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/22855/Vrije-School-Kennemerland?school=22855&presentatie=1&sortering=2>

09NN – Rudolf Steinerschool Alkmaar

- Schoolwebsite: <https://www.rsteinerschool.nl/>
- Scholen op de kaart:
<https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/5990/Rudolf-Steinerschool?school=5990&presentatie=1&sortering=2>

09NN – De Sterrenzanger Oudorp (nevenvestiging)

- Schoolwebsite: <https://www.desterrenzanger.nl/>
- Scholen op de kaart:
<https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/23201/VS-de-Sterrenzanger?school=23201&presentatie=1&sortering=2>

09ZG – Rudolf Steinerschool Haarlem en locatie Aziëweg (dislocatie)

- Schoolwebsite: <https://www.rsschool.nl/>
- Scholen op de kaart:
<https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/23243/Rudolf-Steinerschool?school=23243&presentatie=1&sortering=2>

24RA – Waterlandschool Purmerend

- Schoolwebsite: <https://www.waterlandschool.nl/>
- Scholen op de kaart:
<https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/22859/Waterlandschool?school=22859&presentatie=1&sortering=2>

24RB – Toermalijn Hillegom

- Schoolwebsite: <https://www.de-toermalijn.nl/>
- Scholen op de kaart:
<https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/22861/De-Toermalijn-Vrije-School-voor-de-Bollenstreek?school=22861&presentatie=1&sortering=2>

31FK – Vrijeschool Castricum

- Schoolwebsite: <https://www.vrijeschoolcastricum.nl/>
- Scholen op de kaart:
<https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/24789/Vrije-school-Castricum?school=24789&presentatie=1&sortering=2>

1RX – Vrije School Kleverpark – Haarlem en Vrije School de Lindeboom (dislocatie)

- Schoolwebsite: <https://www.vskleverpark.nl/>
- Scholen op de kaart: <https://scholenopdekaart.nl/basisscholen/24439/Vrije-School-Kleverpark?school=24439&presentatie=1&sortering=2>

4.2 Bijlage 2 – Overzicht functies en benoemingen RvT leden

Naam: **Marcel Fortuin**

Functie: voorzitter per 1-9-2021, vicevoorzitter tot 1-9-2021

1^e termijn: 7-10-2015 tot 7-10-2019

2^e termijn (herbenoemd): 7-10-2019 tot 7-10-2023

Commissie: financiële auditcommissie, remuneratie

Profiel: financiën en compliance

Hoofd- en nevenfuncties:

- Teamleider en docent InHolland Alkmaar
- Docent Hogeschool Amsterdam
- ZZP'er financiële en administratieve dienstverlening & compliance
- Lid RvT/vz Auditcie Stichting GHW
- Lid RvT/vz Auditcie Stichting SIG
- Lid RvT/vz Auditcie Stichting Present
- Lid RvC/vz Auditcie Kloek BV

Naam: **Warner Immink**

Functie: lid

1^e termijn: 1-9-2020 tot 1-9-2024

Commissie: kwaliteit & innovatie

Profiel: onderwijskwaliteit

Hoofd- en nevenfuncties:

- ZZP
- Eigenaar Rake Interventies, HRD advies rond lerende organisaties

Naam: **Francien Kleemans**

Functie: lid

1^e termijn: 1-9-2020 tot 1-9-2024

Commissie: kwaliteit & identiteit

Profiel: onderwijskwaliteit, vrijeschool identiteit

Hoofd- en nevenfuncties: teamleider, docent en mentor Hogeschool Leiden, afdeling Vrijeschool Pabo

Naam: **Remco van Duuren**

Functie: lid

1^e termijn: 1-9-2021 tot 1-9-2025

Commissie: financiële auditcommissie

Profiel: financiën en ondernemerschap

Hoofd- en nevenfuncties:

- DGA Logis.P Holding B.V. / Logis.P B.V. / Logis.P Deutschland GmbH
- DGA R. van Duuren Beheer B.V.
- DGA Sunhill Management B.V.
- Bestuurslid Stichting Projecten Kiwanis Zeist-Kromme Rijn Kiwanis
- Bestuurslid Stichting ter Behartiging van Belangen van de Luchtvaartgroep Zeist
- Bestuurslid Scouting Luchtvaartgroep Zeist

Naam: **Erik Steenbakkers**

Functie: lid

1^e termijn: 1-9-2021 tot 1-9-2025

Commissie: remuneratie

Profiel: HRM ondernemerschap

Hoofd- en nevenfuncties:

- Algemeen directeur Holland Fit B.V.
- Lid bestuur branchevereniging NVvPG

Afgetreden in 2021

Naam: **Nicolaas de Schrijver**

Functie: voorzitter (1-8-2020 tot 1-9-2021)

1^e termijn: 1-3-2013 tot 1-1-2017

2^e termijn (herbenoemd): 1-1-2017 tot 1-9-2021

Commissie: financiële auditcommissie

Profiel: HRM & vrijeschool identiteit

Hoofd- en nevenfuncties:

- Eigenaar SAM: Social Art Management
- Voorzitter RvT Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland
- Bestuurslid Visual Thinking Strategies Nederland

Naam: **Ans Gottenbos**

Functie: lid

1^e termijn: 1-1-2013 tot 1-1-2017

2^e termijn (herbenoemd): 1-1-2017 tot 1-9-2021

Commissie: kwaliteit & identiteit

Profiel: onderwijskwaliteit

Hoofd- en nevenfuncties:

- Inter-coach, individueel en intervisiebegeleider
- Lid RvT Vrijescholen Athena
- Voorzitter Ondersteuning Leidse Amateurkunst Festival

4.3 Bijlage 3 – Jaarverslag GMR Stichting Vrijescholen Ithaka 2021

Bezetting GMR

Personeelsgeleding

- Wilfra Marseille (VS Kennemerland en VS Kleverpark) – Vice voorzitter
- Wilbert van Duin (Rudolf Steinerschool Haarlem)
- Wieteke van Hemert (Rudolf Steiner Alkmaar en De Sterrenzanger)
- Josefiën van Geluk (Adriaan Holtschool)
- Monique van Zurk en Nienke Kortekaas (vanaf sep 2021) (Waterlandschool)
- Katinka van Os (VS De Toermalijn) t/m mei 2021
- Rebecca Bergman (VS Parcival) vanaf nov 2021

Oudergeleding

- Soon-Duk Jonkhoff (Rudolf Steiner Alkmaar en De Sterrenzanger) – Voorzitter
- Maarten Claassen (VS Kennemerland en VS Kleverpark)
- Hendrik Maryns (Rudolf Steinerschool Haarlem)
- Jenny Morrice en Bo Jacobs (Waterlandschool)
- Marcel Zonneveld (VS Castricum)
- Paul de Wit (VS Parcival) vanaf nov 2021

GMR-vergaderingen

De vergaderingen hebben zowel online als fysiek plaatsgevonden dit jaar. In schooljaar 2020/2021 heeft alles online plaatsgevonden. Vanaf schooljaar 2021/2022 heeft de GMR besloten de vergaderingen zowel fysiek als online te laten plaatsvinden.

Ook is dit jaar veelvuldig gebruik gemaakt van de financiële werkgroep om financiële stukken (jaarrekening, begroting, kaderbrief) voor te bereiden en namens de GMR advies uit te brengen richting Ithaka. Alle GMR-leden ontvangen de stukken en kunnen altijd input leveren en bij de bijeenkomsten aansluiten. De financiële werkgroep heeft 4 leden, waarvan 3 ook in de GMR zitten.

Naast deze ontwikkeling heeft de GMR ook afspraken met de bestuurder gemaakt om de vergaderingen efficiënt te laten verlopen. Bij de meeste onderwerpen wordt vooraf input (soms kort memo) aangeboden, waardoor de GMR zich beter kan voorbereiden. Doordat lange besprekingen over de P&C producten zijn komen te vervallen heeft de GMR meer tijd om met elkaar van gedachte te wisselen over verschillende thema's.

In september heeft de GMR een training gehad over de rol van de GMR en op welke wijze je de rol kunt oppakken. Bij deze training waren alle GMR leden aanwezig en het was een nuttige avond, dat tot veel inzichten heeft geleid.

Ondersteuning

De notulen worden verzorgd door een externe ondersteuner. Daarnaast wordt de GMR ondersteund door het stafbureau van Ithaka. Ook is Ithaka lid van de Vereniging Openbaar Onderwijs, waarmee de GMR toegang heeft tot kennis en expertise op het vlak van medezeggenschap.

Bestuur

Tijdens het open gedeelte van de GMR-vergaderingen is Marin van Wijnen aanwezig geweest. Zij heeft de ontwikkelingen en documenten die vanuit de stichting naar de GMR zijn gegaan toegelicht en vragen beantwoord. Alleen tijdens de vergaderingen van april en oktober 2021 was Marin niet aanwezig. Tijdens

deze vergaderingen heeft de GMR met de RvT om de tafel gezeten. Het is gebruikelijk dat de bestuurder niet aanwezig is tijdens deze bijeenkomsten. Tijdens dit overleg zijn diverse ontwikkelingen rondom Ithaka besproken.

Raad van Toezicht

In september 2021 liep de termijn van twee leden van de Raad van Toezicht af. Voor de selectie van deze leden is een Benoemingsadviescommissie (BAC) samengesteld. De BAC bestond uit drie leden van de Raad van Toezicht, de bestuurder (adviserende rol) en een afgevaardigde van de GMR. Voor het lid Financiën en Bedrijfsvoering had de GMR een adviserende rol. Voor het lid HR en communicatie had de GMR een bindende voordracht. In september zijn de twee nieuwe leden gestart.

Zowel in april als in oktober hebben de GMR en RvT gezamenlijk vergaderd. Tijdens deze vergaderingen hebben we nader kennis met elkaar gemaakt en zijn onderwerpen die momenteel actueel zijn besproken. Denk hierbij aan corona, onderwijskwaliteit, relatie MR en GMR, inzet NPO gelden, wijze van communicatie in huidige situatie met meer afstand. In deze vergaderingen zijn over deze onderwerpen standpunten/zienwijzen met elkaar gedeeld. De intentie is om jaarlijks tweemaal bij elkaar te komen om de verbinding tussen de RvT en GMR in stand te houden.

Begroting stichting Ithaka

De GMR heeft, met inbreng van vele aangesloten MR-en, advies geleverd over de begroting 2022. Er is een nieuwe wet aangenomen waarbij de financieringsstructuur van scholen ingrijpend verandert. De belangrijkste wijzigingen betreffen de wijziging van peildatum die wijzigt van 1 februari in plaats van 1 oktober. Dit brengt een wijziging in de groeigelden, maar deze wijziging is niet ingrijpend. De grootste en voor Ithaka een ingrijpende wijziging is de impact dat financiering wordt bepaald op basis van gemiddelde gewogen leeftijd naar de leerkracht. Binnen de Stichting Ithaka ligt de gemiddelde gewogen leeftijd op 42,5 jaar, terwijl het landelijk gemiddelde op 39,7 jaar ligt. Dit gaat een structureel tekort van € 600.000 geven op de begroting. De nieuwe financieringsstructuur gaat in per 2022/2023 met een ingroeimodel van 3 jaar. Binnen de stichting wordt een werkgroep geformeerd te kijken naar mogelijkheden om de organisatie anders in te richten om deze bezuiniging op te vangen. Daarnaast heeft Ithaka zich aangesloten bij een landelijke lobby om voor vrijescholen voor een structurele compensatie, aangezien landelijk gezien alle vrijescholen tot de nadeel scholen behoren.

Belangrijke ontwikkelingen 2021

Corona

Net als in 2020 was corona een terugkerend onderwerp op de agenda. In de GMR is vooral veel gesproken hoe de scholen de binding met de leerlingen (tijdens lockdown periodes) en ouders (gehele jaar) houden. Ook is geconstateerd dat het per klas verschilt hoe omgegaan wordt met thuisonderwijs. Vanuit Ithaka zijn richtlijnen vastgelegd om deze verschillen zo klein mogelijk te houden.

In de GMR is ook nadrukkelijk over het ouderinitiatief dat zich heeft gevormd die hun zorgen uiten over de maatregelen die landelijk worden genomen en de consequenties voor het onderwijs. De bestuurder heeft de GMR continue geïnformeerd over de ontwikkelingen en de stand van zaken.

Projectplan Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

Vanuit de overheid is incidenteel budget gekregen van € 700 per kind. Voorstel dat alle scholen van deze gelden allen 20% afdragen om bovenschools te investeren. Voorstel om van deze afdracht een campagne te starten om HBO geschoolde mensen binnen te halen. Doel om hiermee per school 1 leerkracht en 1 klassen assistent op te leiden. Na 2 jaar deeltijdopleiding mogen ze lesgeven en naar nog eens 2 jaar ontvangen ze een diploma. Dit plan is in werking gezet en in september zijn 40 nieuwe medewerkers gestart binnen de hele stichting.

Kwaliteitskaders

Ithaka is bezig om een kwaliteitskader op te stellen waarin gemeten kan worden of de onderwijskwaliteit op orde is. Het gaat zowel om basis onderwijskwaliteit, als om de vraag wat goed kwalitatief vrije schoolonderwijs is. Met dit plan wordt gezamenlijk binnen Ithaka deze kaders opgesteld. De GMR wordt van dit proces op de hoogte gehouden. Onderdeel van deze kwaliteitskaders zijn ook het verzorgen van audits waarbij scholen bij elkaar visiteren om van elkaar te leren. Afgelopen schooljaar hebben twee scholen een pilot hiermee gedaan en komend schooljaar wordt deze pilot verder uitgerold.

Besturingsfilosofie

Binnen Ithaka wordt met het bestuur en de directeuren gezamenlijk nagedacht over de besturingsfilosofie. Dit zal ook de basis zijn voor het nieuwe strategische beleidsplan dat over een paar jaar weer vastgesteld wordt. De basis is dat iedereen erbij hoort, en dat ieders mening gehoord mag worden. De GMR wordt regelmatig van deze ontwikkeling op de hoogte gehouden.

Belangrijkste besluiten 2021

- Taakbeleid (instemming door P-geleding)
- Mobiliteitsproces (instemming door P-geleding)
- SWV PO-ZK statutenwijziging (instemming door GMR)
- Beloningsbeleid (instemming P-geleding)
- Sociaal mediabeleid (instemming GMR)
- Formatie (instemming P-geleding)
- Aanstellen nieuwe bedrijfsarts (instemming P-geleding)

A2 Kengetallen en grafieken

Kengetallen	Signaleringsgrens PO	Streefwaarde	2017	2018	2019	2020	2021
Financiële kengetallen							
Liquiditeit (current ratio)	< 0,75		1,34	1,53	1,51	1,08	1,34
Solvabiliteit 1	< 30%		40%	40%	41%	31%	38%
Solvabiliteit 2	< 30%		54%	56%	56%	50%	54%
Rentabiliteit	3 jaar negatief		-1%	2%	0%	-3%	4%
Publiek eigen vermogen			-	-	€ 1.405.000	€ 928.700	€ 1.642.570
Signaleringswaarde			-	-	€ 2.310.100	€ 2.581.260	€ 2.963.360
Bovenmatig eigen vermogen	>= € 0	€ 0	-	-	-€ 905.100	-€ 1.652.560	-€ 1.320.790

Toelichting

Liquiditeit (current ratio): vlottende activa / kortlopende schulden

Geeft aan in welke mate de instelling aan haar verplichtingen op korte termijn kan voldoen.

Solvabiliteit 1: eigen vermogen / totaal passiva

Geeft aan op welke wijze de bezittingen, op de actiefzijde van de balans, zijn gefinancierd.

Solvabiliteit 2: (eigen vermogen + voorzieningen) / totaal passiva

Geeft aan op welke wijze de bezittingen, op de actiefzijde van de balans, zijn gefinancierd.

Rentabiliteit: resultaat / totale baten

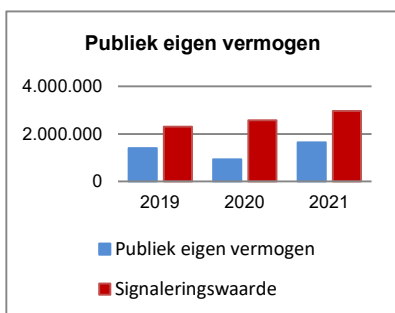
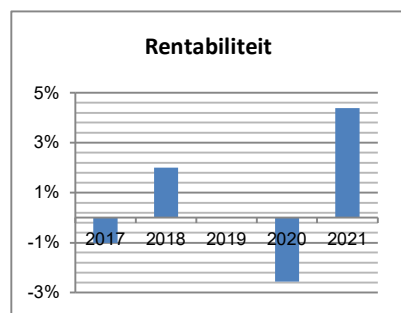
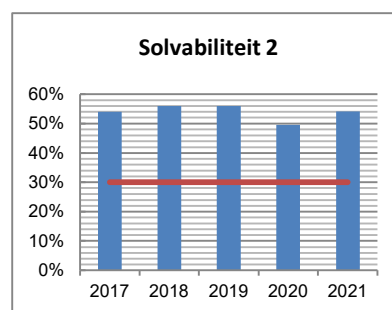
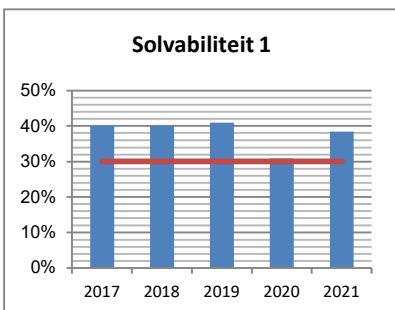
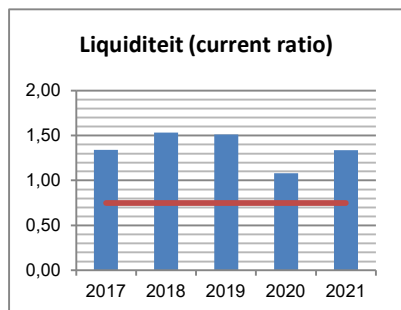
Geeft aan welk deel van de totale baten over blijft na aftrek van de lasten.

Signaleringswaarde: (0,5 x aanschafwaarde gebouwen x 1,27) + boekwaarde resterende mva + (omvangafhankelijke rekenfactor x totale baten)

De signaleringswaarde berekent het normatieve publieke vermogen van de stichting. Als het werkelijke publieke eigen vermogen hoger is dan de signaleringsgrens, is dit een signaal dat er mogelijk sprake is van bovenmatig eigen vermogen. Het getal in de tabel laat het verschil zien tussen het normatieve en werkelijke publieke vermogen. Een positief getal betekent dat er sprake is van bovenmatig eigen vermogen.

Bovenmatig eigen vermogen: werkelijk publiek vermogen -/ - normatief publiek vermogen

Geeft de omvang van het bovenmatige vermogen weer.

Kengetallen en grafieken vervolg

Kengetallen	Signaleringsgrens PO	Streefwaarde	2017	2018	2019	2020	2021
Ratio's							
Personele lasten / Rijksbijdrage	>= 95%		91%	88%	89%	93%	85%
Personele lasten / Totale baten	>= 90%		85%	84%	85%	88%	81%
Eigen vermogen / Totale baten	-		9%	10%	9%	6%	10%
Personele lasten / Totale lasten	-		84%	85%	85%	86%	85%
Salarislasten per FTE	-		€ 64.944	€ 67.137	€ 69.910	€ 76.444	€ 76.195
Personeelslasten per FTE	-		€ 66.624	€ 67.937	€ 73.270	€ 77.497	€ 77.978

Toelichting

Personele lasten / Rijksbijdrage

Geeft aan in hoeverre een instelling de gelden van het Rijk aanwendt voor personele lasten.

Personele lasten / Totale baten

Geeft aan in hoeverre een instelling de totale inkomsten aanwendt voor personele lasten.

Eigen vermogen / Totale baten

Deze ratio geeft een indicatie van het risicomanagement bij de instelling.

Personele lasten / Totale lasten

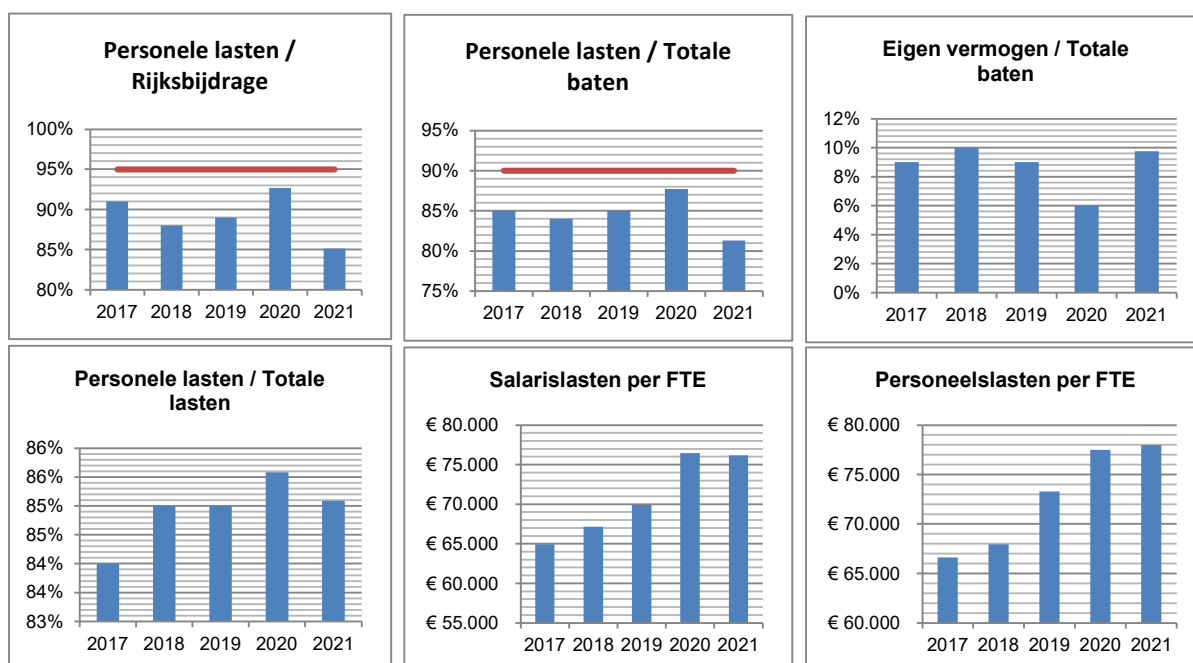
Geeft aan hoeveel de instelling uitgeeft aan personele lasten. Dit is met name trendmatig een belangrijk signaal.

Salarislasten per FTE

Geeft aan wat de salarislasten zijn per FTE.

Personeelslasten per FTE

Geeft aan wat de totale personele lasten per FTE zijn.

A3 Instellingsgegevens

Algemene gegevens

Bestuursnummer : 41296
Naam instelling : Stichting Vrije Scholen Ithaka

Adres : Wouwermanstraat 49 a
Postadres : Postbus 92, 2050 AB, Overveen
Postcode : 2023 XD
Plaats : Haarlem
Telefoon : 023-5272550
E-mailadres : Finance@ithaka.nl
Website : www.vsithaka.nl

Contactpersoon : Mevrouw C. Piepers
Telefoon : 023-5272550
E-mailadres : Finance@ithaka.nl

Instellingscodes

09NN00 : Rudolf Steinerschool Alkmaar
09NN01 : Vrije School De Sterrenzanger
04NH : Adriaan Roland Holstschool
09ZG00 : Rudolf Steiner Haarlem
09DF : Vrije School Kennemerland
24RB : De Toermalijn VS Bollenstreek
0 : De Meiboom
06QZ : Westfrieze VS Parcival
24RA : Waterlandschool
06RD : Vrije School Zaanstreek
31RX00 : Kleverpark
31FK : Vrijeschool Castricum
31RX01 : De Lindeboom
09ZG01 : Rudolf Steiner Haarlem Duitslandlaan

Stichting Vrije Scholen Ithaka

Jaarrekening 2021

B Jaarrekening 2021

B1 Grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Deze bepalingen zijn verder van toepassing op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover deze op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien deze voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Continuïteit

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Activiteiten

Stichting Vrijescholen Ithaka te Haarlem voert het bevoegd gezag over tien scholen voor basisonderwijs, verspreid over Noord Holland.

Vergelijkende cijfers

De cijfers van 2020 zijn waar nodig, geherrubriceerd teneinde vergelijking met de cijfers van 2021 mogelijk te maken.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling zich over verschillende zaken een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen

bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het materieel vast actief. Over terreinen en grond wordt niet afgeschreven. De gehanteerde activeringsgrens bedraagt € 500.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn:

Categorie	Termijn
Terreinen	0 jaar
Gebouwdelen/verbouwingen	20 jaar
Kantoormeubilair	20 jaar
Schoolmeubilair	20 jaar
Inventaris en apparatuur	10 jaar
ICT	5 jaar
Leer- en hulpmiddelen	8 jaar

Investeringsubsidies

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden. Eventuele rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder de schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden.

Algemene Reserve

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de stichting. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de gerealiseerde baten en de werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

In afwijking van hoofdstuk 212 Materiële vaste activa, paragraaf 4, alinea 451, van de richtlijnen voor de jaarverslaglegging is het voor onderwijsinstellingen voor de boekjaren 2019 en 2020 toegestaan de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening groot onderhoud te bepalen op basis van het voorgenomen groot onderhoud gedurende de gehele planperiode van het groot onderhoud op het niveau van het onderwijsspann gedeeld door het aantal jaren waaruit deze planperiode bestaat, voor zover deze methode reeds in 2017 werd toegepast en indien is gewaarborgd dat de voorziening groot onderhoud gedurende de planperiode niet op enig moment negatief wordt. Stichting Vrijescholen Ithaka maakt van deze overgangsregeling gebruik.

Voorziening ambtsjubileum

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea voor personeelsleden.

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea is een voorziening gevormd. De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans en gemiddelde salarisstijging. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht. Bij het contant maken is een rente van 1% als disconteringsvoet gehanteerd.

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea is een voorziening gevormd. De voorziening is bepaald op basis van € 755 per FTE per jaareinde. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening Sparen ADV

Deze voorziening is gevormd ter dekking van (mogelijke) aanwending van de door het personeel opgebouwde spaarverlof rechten. In de berekeningen is rekening gehouden met een verwachte opnamekans.

Onderhoudsvoorziening

Deze voorziening wordt gevormd ter dekking van groot planmatig onderhoud. Dagelijks onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van het exploitatieoverzicht gebracht. De meerjarenonderhoudsvoorziening is gevormd op basis van eigen dotaties en verminderd met uitgaven voor groot onderhoud.

Schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Grondslagen voor de bepaling van het exploitatieoverzicht

Baten

Onder baten wordt verstaan de van overheidswege ontvangen (normatieve) bijdrage OCW, overige OCW subsidies en overige overheidsbijdragen, alsmede de van derden ontvangen overige bijdragen. De baten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot balansdatum in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de rechtspersoon, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder andere het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

Pensioenen

De onderwijsinstelling heeft haar pensioenregeling ondergebracht bij bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen uit de regeling worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in het exploitatieoverzicht verantwoord.

Voor bestaande verplichtingen (anders dan de te betalen premies) jegens de pensioenuitvoerder en/of werknemers wordt een voorziening opgenomen (indien relevant).

Ultimo 2021 en 2020 waren er voor de stichting geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie. Ultimo 2020 was de beleidsdekkingsgraad van het ABP 87,6%. De beleidsdekkingsgraad eind 2021 is 102,8%. De overheid eist een beleidsdekkingsgraad van 104,2% of hoger. Hiermee voldoet de beleidsdekkingsgraad niet aan de minimale vereisten van de toezichthouder.

Afschrijvingen

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Lasten

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende ontvangen en betaalde rente-ontvangsten en -uitgaven van uitgegeven en ontvangen leningen en overige kredietfaciliteiten.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en vlottende effecten, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden.

Ontvangen en betaalde interest en ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

B2 Balans per 31 december 2021

(na bestemming van het resultaat over 2021)

1	Activa	31-12-2021	31-12-2020
	Vaste activa		
<u>1.2</u>	<u>Materiële vaste activa</u>		
1.2.1	Gebouwen en terreinen	418.550	237.600
1.2.2	Inventaris en apparatuur	1.217.500	1.114.200
1.2.3	Andere vaste bedrijfsmiddelen	203.350	146.500
1.2	Materiële vaste activa	1.839.400	1.498.300
	Totaal vaste activa	1.839.400	1.498.300
	Vlottende activa		
<u>1.5</u>	<u>Vorderingen</u>		
1.5.1	Debiteuren	1.040	7.300
1.5.2	Ministerie OCW	205.130	562.400
1.5.7	Overige vorderingen	76.620	81.800
1.5.8	Overlopende activa	78.960	135.000
1.5	Vorderingen	361.750	786.500
<u>1.7</u>	<u>Liquide middelen</u>		
1.7.1	Kassen	1.660	1.500
1.7.2	Banken	2.442.130	906.300
1.7	Liquide middelen	2.443.790	907.800
	Totaal vlottende activa	2.805.540	1.694.300
	Totaal activa	4.644.940	3.192.600
2	Passiva	31-12-2021	31-12-2020
<u>2.1</u>	<u>Eigen vermogen</u>		
2.1.1	Algemene Reserve	1.642.570	928.700
2.1.3	Bestemmingsreserve privaat	147.000	56.000
2.1	Eigen vermogen	1.789.570	984.700
<u>2.2</u>	<u>Voorzieningen</u>		
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	162.260	134.500
2.2.3	Overige voorzieningen	565.940	466.300
2.2	Voorzieningen	728.200	600.800
<u>2.3</u>	<u>Langlopende schulden</u>		
2.3.5	Overige langlopende schulden	28.250	36.800
2.3	Langlopende schulden	28.250	36.800
<u>2.4</u>	<u>Kortlopende schulden</u>		
2.4.2	Vooruitontvangen gelden	122.760	106.900
2.4.3	Crediteuren	217.960	168.200
2.4.4	Ministerie van OCW	243.980	-
2.4.7	Belastingen en premies soc.verz.	742.220	646.400
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	210.320	177.400
2.4.9	Overige kortlopende schulden	29.690	8.900
2.4.10	Overlopende passiva	531.990	462.500
2.4	Kortlopende schulden	2.098.920	1.570.300
	Totaal passiva	4.644.940	3.192.600

B3 Exploitatieoverzicht 2021

3	Baten	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
3.1	Rijksbijdragen OCW	17.519.180	15.840.860	15.552.500
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	55.260	56.000	89.100
3.5	Overige baten	766.820	778.500	788.300
	Totaal baten	18.341.260	16.675.360	16.429.900
4	Lasten	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
4.1	Personeelslasten	14.909.970	13.984.940	14.414.500
4.2	Afschrijvingen	216.110	185.830	177.800
4.3	Huisvestingslasten	1.209.110	1.114.580	1.183.000
4.4	Overige lasten	1.187.450	1.230.950	1.068.100
	Totaal lasten	17.522.640	16.516.300	16.843.400
	Saldo baten en lasten	818.620	159.060	413.500-
5	Financiële baten en lasten			
5.1	Financiële baten	50	-	300
5.5	Financiële lasten	13.800	5.900	7.100
	Saldo financiële baten en lasten	13.750-	5.900-	6.800-
	Totaal resultaat	804.870	153.160	420.300-

B4 Kasstroomoverzicht over 2021

Kasstroomoverzicht over 2021	Referentie	2021	2020
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Saldo baten en lasten		818.620	413.500-
Aanpassingen voor:			
- Afschrijvingen	4.2	216.110	177.800
- Mutaties voorzieningen	2.2	127.400	102.200
Veranderingen in vlottende middelen:			
- Vorderingen (-/-)	1.5	424.750	55.700-
- Kortlopende schulden	2.4	528.620	129.900
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties		2.115.500	59.300-
- Ontvangen interest	5.1	50	300
- Betaalde interest (-/-)	5.5	13.800	7.100
		13.750-	6.800-
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		2.101.750	66.100-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
(Des)investeringen materiële vaste activa (-/-)	1.2	557.210-	463.800-
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		557.210-	463.800-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Aflossing langlopende schulden (-/-)	2.3	8.550-	8.200-
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		8.550-	8.200-
Mutatie liquide middelen			
		1.535.990	538.100-
Beginstand liquide middelen	1.7	907.800	1.445.900
Mutatie liquide middelen	1.7	1.535.990	538.100-
Eindstand liquide middelen		2.443.790	907.800

B5 Toelichting op de balans per 31 december 2021

1 Activa	1.2.1	1.2.2	1.2.3	Totaal
1.2 Materiële vaste activa	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	Andere vaste bedr.middelen	
Aanschafprijis	785.900	2.325.300	339.500	3.450.700
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	548.300	1.211.100	193.000	1.952.400
Stand per 1 januari 2021	237.600	1.114.200	146.500	1.498.300
Mutaties 2021				
Investeringen	199.050	259.670	98.490	557.210
Afschrijvingen	18.100	156.370	41.640	216.110
Saldo mutaties	180.950	103.300	56.850	341.100
Aanschafprijis	984.950	2.584.970	437.990	4.007.910
Investeringssubsidies	-	-	-	-
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	566.400	1.367.470	234.640	2.168.510
Stand per 31 december 2021	418.550	1.217.500	203.350	1.839.400

1	Vlottende activa	31-12-2021	31-12-2020
1.5	<u>Vorderingen</u>		
1.5.1	Debiteuren	1.040	7.300
	Ministerie van OCW	12.040	152.000-
	Te vorderen personele bekostiging	193.090	714.600
	Te vorderen prestatiebox	-	200-
1.5.2	Ministerie van OCW	205.130	562.400
	Overige vorderingen	76.620	81.800
1.5.7	Overige vorderingen	76.620	81.800
	Overlopende activa	29.770	65.600
	Vooruitbetaalde kosten	35.660	30.300
	Vooruitbetaalde huisvestingskosten	13.530	39.100
1.5.8	Overlopende activa	78.960	135.000
	Totaal vorderingen	361.750	786.500

De vorderingen hebben per einde 2021 en 2020 een looptijd korter dan een jaar.

1.7	Liquide middelen	31-12-2021	31-12-2020
1.7.1	Kassen	1.660	1.500
1.7.2	Banken	2.442.130	906.300
	Totaal liquide middelen	2.443.790	907.800

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de onderwijsinstelling.

2	Passiva	Mutaties 2021			Stand per 31-12-2021
		Saldo 1-1-2021	Bestemming resultaat	Overige mutaties	
2.1	<u>Eigen vermogen</u>				
2.1.1	Algemene Reserve	928.700	713.870	-	1.642.570
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)	56.000	91.000	-	147.000
	Totaal eigen vermogen	984.700	804.870	-	1.789.570

2.2	<u>Voorzieningen</u>	Stand per 1-1-2021	Mutaties 2021			Stand per 31-12-2021
			Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	
2.2.1	<i>Personeelsvoorzieningen</i>					
	Voorziening jubilea	134.500	20.520	4.470	-	150.550
	Voorziening duurzame inzetbaarheid	-	11.710	-	-	11.710
		134.500	32.230	4.470	-	162.260
2.2.3	<i>Overige voorzieningen</i>					
	Onderhoudsvoorziening	466.300	276.170	176.530	-	565.940
		466.300	276.170	176.530	-	565.940
	Totaal voorzieningen	600.800	308.400	181.000	-	728.200

	Onderverdeling saldo per 31-12-2021		Stand per 31-12-2021
	< 1 jaar	> 1 jaar	
2.2.1 <i>Personeelsvoorzieningen</i>			
Voorziening jubilea	13.390	137.160	150.550
Voorziening duurzame inzetbaarheid	-	11.710	11.710
2.2.3 <i>Overige voorzieningen</i>			-
Onderhoudsvoorziening	382.500	183.440	565.940
Totaal	395.890	332.310	728.200

2.3 Langlopende schulden

	Mutaties 2021			Stand per 31-12-2021
	Stand per 1-1-2021	Verstreekte leningen	Aflossingen	
2.3.5 <i>Overige langlopende schulden</i>				
Greenfund Holland	36.800	-	8.550	28.250
Totaal langlopende schulden	36.800	-	8.550	28.250

2.4 Kortlopende schulden

	31-12-2021	31-12-2020
2.4.2 Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen OHW	122.760	106.900
2.4.3 Crediteuren	217.960	168.200
Te betalen materiële instandhouding	102.890	-
Te betalen P&A	141.090	-
2.4.4 Ministerie van OCW *	243.980	-
Afdr. / inh. loonheffing	692.280	569.100
Afdr. / inh. Participatiefonds	610	31.300
Afdr. / inh. Vervangingsfonds	49.330	46.000
2.4.7 Belastingen en premies sociale verzekeringen	742.220	646.400
Afdr. / inh. ABP	210.320	177.400
2.4.8 Schulden terzake pensioenen	210.320	177.400
Overige kortlopende schulden	10.330	-
Netto salarissen	19.360	9.100
Inhouding voorschot	-	200-
2.4.9 Overige kortlopende schulden	29.690	8.900
Overlopende passiva	47.700	13.600
Te betalen vakantie-uitkering	473.390	448.900
Overige subsidies OCW/geoormerkt	10.900	-
2.4.10 Overlopende passiva	531.990	462.500
Totaal kortlopende schulden	2.098.920	1.570.300

De kortlopende schulden hebben per einde 2021 en 2020 een looptijd korter dan een jaar.

Model G. Verantwoording subsidies

G1. Subsidies waarbij het eventueel niet aangewende deel van de subsidie, mits de activiteiten volledig zijn uitgevoerd, kan worden besteed aan andere activiteiten waarvoor bekostiging wordt verstrekt.

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Datum	De activiteiten zijn ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond
Subsidie Zij-instroom 2020	2020/2/1731951		N
Subsidie Zij-instroom 2021	2021/2/17333824		N
Studieverlof 2021	2021/2/17335626		N
Studieverlof 2021	2021/2/17152412		N

B6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijvende rechten (actief)

Kopieercontracten

1. Kopieercontract Rudolf Steinerschool Haarlem - einddatum mei 2022 (€ 5.332 per jaar)
2. Kopieercontract Adriaan Roland Holtschool Bergen - einddatum 2022 (€ 6.018 per jaar)
3. Kopieercontract de Sterrenzanger Oudorp – einddatum 2022 (€ 1.656 per jaar)
4. Kopieercontract Rudolf Steinerschool Alkmaar – einddatum 2024 (€ 2.614 per jaar)
5. Kopieercontract Parcivalschool Hoorn – einddatum mei 2022 (€ 3.605 per jaar)
6. Kopieercontract Vrije School Zaanstreek Zaandam – einddatum 2022 (€ 1.428 per jaar)
7. Kopieercontract De Waterlandschool Purmerend – einddatum 2024 (€ 2.309 per jaar)
8. Kopieercontract Vrije School Kennemerland Haarlem – einddatum mei 2022 (€ 6.744 per jaar)
9. Kopieercontract De Meiboom Hoofddorp – einddatum mei 2022 (€ 2.384 per jaar)
10. Kopieercontract De Toermalijn Hillegom – einddatum 2024 (€ 2.121 per jaar)
11. Kopieercontract Vrijeschool Castricum – einddatum 2022 (€ 1.644 per jaar)
12. Kopieercontract Stafbureau Ithaka – einddatum 2024 (€ 1.086 per jaar)

In de CAO PO zijn afspraken gemaakt over het opnemen van verlof voor duurzame inzetbaarheid.

Medewerkers hebben recht op een basisbudget van 40 uur. Daarnaast is vanaf 57 jaar het sparen van ouderenverlof mogelijk.

Uit inventarisatie blijkt dat er zeven medewerkers zijn die gebruik maken van sparen met betrekking tot duurzame inzetbaarheid.

Aangezien er over het kalenderjaar 2021 wordt gespaard is er per ultimo 2021 een voorziening gevormd.

B7 Toelichting op de exploitatierekening over 2021

3	Baten	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
3.1	<u>Rijksbijdragen OCW</u>			
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	16.237.090	14.989.010	14.756.600
3.1.2	Overige subsidies OCW	625.560	242.790	148.000
3.1.4	Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdragen SWV	656.530	609.060	647.900
	Totaal	17.519.180	15.840.860	15.552.500
	<i>Specificatie</i>			
3.1.1	<i>Rijksbijdragen OCW</i>			
	Rijksbijdragen personeel OCW	14.221.190	13.023.330	12.820.100
	Rijksbijdragen materieel OCW	2.015.900	1.965.680	1.936.500
	Totaal	16.237.090	14.989.010	14.756.600
3.1.2	<i>Overige subsidies OCW</i>			
	Geormerkte subsidies	327.950	-	-
	Niet-geormerkte subsidies	297.610	242.790	148.000
	Totaal	625.560	242.790	148.000
3.1.4	<i>Ontvangen doorbetalingen rijksbijdragen SWV</i>			
	Doorbetalingen rijksbijdragen SWV	656.530	609.060	647.900
	Totaal	656.530	609.060	647.900
3.2	<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
3.2.1	Gemeentelijke bijdragen	55.260	56.000	89.100
	Totaal	55.260	56.000	89.100
3.5	<u>Overige baten</u>	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
3.5.1	Verhuur	146.670	118.000	95.300
3.5.2	Detachering personeel	58.940	49.000	59.100
3.5.3	Schenking	-	2.000	-
3.5.5	Ouderbijdragen	515.900	580.500	535.000
3.5.6	Overige	45.310	29.000	98.900
	Totaal	766.820	778.500	788.300

4	Lasten	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
4.1	<u>Personeelslasten</u>			
4.1.1	Lonen en salarissen	14.569.120	13.476.090	14.218.600
4.1.2	Overige personele lasten	1.033.300	798.850	871.700
4.1.3	Af: uitkeringen	692.450-	290.000-	675.800-
	Totaal	14.909.970	13.984.940	14.414.500

Uitsplitsing

4.1.1	<i>Lonen en salarissen</i>			
	Brutolonen en salarissen	10.377.350	9.413.180	10.184.300
	Sociale lasten	2.465.050	2.412.400	2.519.700
	Pensioenpremies	1.726.720	1.650.510	1.514.600
	Totaal	14.569.120	13.476.090	14.218.600
4.1.2	<i>Overige personele lasten</i>			
	Reiskosten (woon- werkverkeer)	51.200	45.400	47.500
	Dienstreizen	18.800	29.600	18.500
	Gratificaties	4.500	600	16.600
	Verhuiskosten	-	-	14.500
	Personeel niet in loondienst	320.700	225.500	368.700
	Vrijwilligersvergoeding	28.800	39.150	29.900
	Onderzoeken/begeleidingsdienst	39.900	35.500	36.200
	Dotatie personele voorzieningen	32.230	-	6.900
	Scholing	349.200	197.000	231.800
	Personeels- en arbeidsmarktbeleid	77.000	25.000	31.300
	Arbo-dienstverlening	71.800	53.850	72.500
	Attenties	-	700	-
	Professionalisering	-	2.500	-
	Overige	39.170	144.050	2.700-
	Totaal	1.033.300	798.850	871.700

Er heeft bezoldiging plaatsgevonden conform artikel 383 lid 1 BW. Voor een specificatie van het bedrag zie bijlage B11.

Gemiddeld aantal FTE's	2021	2020
- Directie	12,85	13,51
- Onderwijzend Personeel	142,99	144,54
- Onderwijs Ondersteunend Personeel	35,37	27,95
	191,21	186,00

4.2	<u>Afschrijvingen</u>	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
4.2.2	Gebouwen	18.100	8.430	7.900
4.2.3	Inventaris en apparatuur	156.370	139.980	135.600
4.2.5	Leermiddelen	41.640	37.420	34.300
	Totaal	216.110	185.830	177.800

4.3	<u>Huisvestingslasten</u>	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
4.3.1	Huur	154.720	125.500	233.300
4.3.3	Onderhoud	89.820	86.000	74.800
4.3.4	Energie en water	199.390	184.710	162.500
4.3.5	Schoonmaakkosten	389.240	355.750	382.300
4.3.6	Heffingen	11.690	19.200	14.800
4.3.7	Dotatie onderhoudsvoorzieningen	276.170	276.170	247.700
4.3.8	Overige huisvestingslasten	88.080	67.250	67.600
	Totaal	1.209.110	1.114.580	1.183.000

4.4	<u>Overige lasten</u>	Realisatie 2021	Begroting 2021	Realisatie 2020
4.4.1	Administratie en beheerslasten	463.180	565.230	423.000
4.4.2	Inventaris en apparatuur	171.850	128.200	116.700
4.4.4	Overige	552.420	537.520	528.400
	Totaal	1.187.450	1.230.950	1.068.100

Uitsplitsing

4.4.1	<i>Administratie en beheerslasten</i>			
	Administratie- en advieskosten	200.640	191.800	195.100
	Accountantskosten *	26.670	9.300	7.900
	Kantoorbenodigdheden	6.750	9.150	9.800
	Reis- en verblijfkosten	520	300	500
	Telefoonkosten	9.880	11.680	10.500
	Portokosten	2.800	4.410	4.700
	Overige beheerslasten	211.750	330.590	188.600
	Juridische ondersteuning	4.170	8.000	5.900
	Totaal	463.180	565.230	423.000

* *Specificatie honorarium accountant*

	- onderzoek jaarrekening	26.670	9.300	7.900
	Accountantskosten	26.670	9.300	7.900

4.4.2	<i>Inventaris en apparatuur</i>			
	Inventaris en apparatuur	25.500	18.950	27.800
	ICT-verbruikskosten	14.070	32.250	20.200
	ICT-licenties	132.280	77.000	68.700
	Totaal	171.850	128.200	116.700

4.4.4 Overige	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2021	2021	2020
Wervingskosten	2.020	12.750	12.700
Representatiekosten	10.260	7.850	8.300
Schoolse activiteiten	41.000	28.500	24.100
Muziek/Toneel/Jaarfeest	7.500	19.250	15.800
Voeding kleuterklassen	760	2.100	1.300
Klassenbudget	1.190	3.650	3.700
Huishoudelijke uitgaven	-	2.000	-
Buitenschoolse activiteiten	2.240	8.750	3.300
PR/Schoolkrant	9.050	30.850	24.200
Kosten TSO/BSO	320	200	100
Verzekeringen	12.990	17.350	12.500
Abonnementen	81.590	75.350	85.400
Medezeggenschapsraad	3.620	4.950	2.800
GMR	3.040	5.700	2.100
Ouderraad	-	100	-
Verbruiksmateriaal onderwijs	271.650	225.990	242.400
Handwerk materiaal	17.500	9.950	13.900
Handenarbeid	5.490	5.080	3.400
Euritmie	5.080	15.050	1.700
IB/RT Materiaal	2.140	6.300	2.300
Kopieerkosten	74.980	55.800	68.400
Totaal	552.420	537.520	528.400

5.1 <u>Financiële baten</u>	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2021	2021	2020
Rentebaten	50	-	300
Totaal	50	-	300

De rentebaten zijn de renten van de spaarrekening en rekeningcourant.

5.5 <u>Financiële lasten</u>	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2021	2021	2020
Rente- en bankkosten	13.800	5.900	7.100
Totaal	13.800	5.900	7.100

De rente- en bankkosten bestaan hoofdzakelijk uit de in rekening gebrachte kosten van het aanhouden van een spaarrekening en rekening-courant.

B8 (Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo

Het exploitatieresultaat over het jaar 2021 bedraagt € 804.870 positief.

Het bestuur heeft besloten het exploitatieresultaat als volgt te verdelen en toe te voegen aan de volgende reserves:

	Stand 1-1-2021	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2021
Algemene Reserve	928.700	713.870	-	1.642.570
Bestemmingsreserve (privaat)	56.000	91.000	-	147.000
	984.700	804.870	-	1.789.570

B9 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die aanleiding geven hier te worden vermeld.

B10 Overzicht verbonden partijen

Er is géén sprake van verbonden partijen.

De WNT is van toepassing op Ithaka. Het voor Vrijeschool Utrecht toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 149.000 (bezoldigingsmaximum voor het onderwijs, klasse C). Met een totaal aan complexiteitspunten van 4, nader gespecificeerde als volgt:

- Baten	4
- Leerlingen	2
- Onderwijssoorten	1
Totaal	<u>7</u>

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2021	
bedragen x € 1	M.S. van Wijnen
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01-01 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0000
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 101.791,25
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.575,08
<i>Subtotaal</i>	€ 122.366,33
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 149.000,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ -
Totale bezoldiging	€ 122.366,33

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan.

Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling.

Gegevens 2020	
bedragen x € 1	M.S. van Wijnen
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01-01 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0000
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 97.942,98
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.808,48
<i>Subtotaal</i>	€ 114.751,46
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 143.000,00
Totale bezoldiging	€ 114.751,46

Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen'.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Gegevens 2021									
bedragen x € 1	N. de Schrijver	M. Fortuin	M. Fortuin	A. Gottenbos	W. immink	F. Kleemans	R. van Duuren	E. Steenbakkers	
Functiegegevens	Voorzitter	Vice voorzitter	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01-01 31-08	01-01 31-08	31-08 31-12	01-01 31-08	01-01 31-12	01-01 31-12	01-09 31-12	01-09 31-12	
Bezoldiging									
Totale bezoldiging	€ 9.015,00	€ -	€ 9.355,00	€ 4.967,00	€ 7.450,00	€ 7.450,00	€ 2.483,00	€ 2.483,00	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 14.900,00	€ 9.933,33	€ 7.450,00	€ 14.900,00	€ 14.900,00	€ 14.900,00	€ 4.966,67	€ 4.966,67	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag									
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	
Gegevens 2020									
bedragen x € 1	N. de Schrijver	M. Fortuin		A. Gottenbos	W. immink	F. Kleemans	D. Lodewijk	C. Portegies	
Functiegegevens	Voorzitter	Lid		Lid	Lid	Lid	Voorzitter	Lid	
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01-01 31-12	01-01 31-12		01-01 31-12	01-09 31-12	01-09 31-12	01-01 31-8	01-01 31-8	
Bezoldiging									
Totale bezoldiging	€ 8.385,00	€ 6.880,00		€ 6.450,00	€ 2.150,00	€ -	€ 6.450,00	€ 4.300,00	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 16.683,00	€ 14.300,00		€ 14.300,00	€ 3.575,00	€ 3.575,00	€ 14.300,00	€ 9.533,00	

Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen'.

C Overige gegevens

C1   Controleverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de raad van toezicht van Stichting Vrijescholen Ithaka

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Vrijescholen Ithaka te Haarlem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Vrijescholen Ithaka per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de staat van baten en lasten over 2021; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Vrijescholen Ithaka zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van bestuur en raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

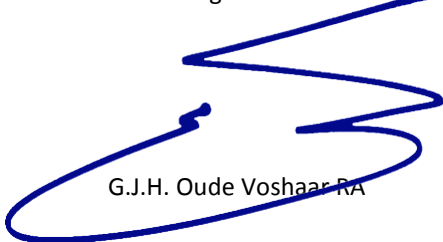
Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn,
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing .

Almelo, 29 juni 2022

Eshuis Registeraccountants B.V.

G.J.H. Oude Voshaar RA

Gerardus Johannes
Hendrikus Oude
Voshaar

Digitally signed by Gerardus Johannes Hendrikus Oude Voshaar
DN: cn=Gerardus Johannes Hendrikus Oude Voshaar,
o=NL, ou=Gerardus Johannes Hendrikus Oude Voshaar,
email=gerardus@eshuis.com
Reason: ik ga akkoord met de begrippen door de
geloofing van mijn handtekening op dit document
Date: 2022.06.29 13:34:44 +02'00'